

Ingri Rogne

Et feministisk tilbakeslag i memenes tid?

En kvalitativ studie av unge menns erfaringer med feminisme og likestilling

Masteroppgave i Sosiologi

Veileder: Ingvill Stuvøy

Juni 2019

Ingri Rogne

Et feministisk tilbakeslag i memenes tid?

En kvalitativ studie av unge menns erfaringer med feminisme og likestilling

Masteroppgave i Sosiologi
Veileder: Ingvill Stuvøy
Juni 2019

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Sammendrag

Tilbakeslagstesens har vært et sentralt tema i forskningen av erfaringer, forståelser og holdninger til feminisme og likestilling. En ny særegen form for antifeminisme i form av memer på internett, er det som utgjør utgangspunktet for dette prosjektet. Målet med denne oppgaven er å belyse hvordan unge norske menn som deler antifeministiske memer på internett erfarer og forstår feminisme og likestilling i dag. For å besvare denne problemstillingen har jeg intervjuet syv menn i alderen 17-19 som deler antifeministiske memer, og hatt en fenomenologisk-hermeneutisk tilnærming til dette. Den teoretiske forankringen ligger hovedsakelig i tilbakeslagstesens og memer som meningsbærende. Videre er jeg inspirert av narrativ analyse, og fokuserer særlig på hvordan disse unge mennene formidler sin fortelling til meg.

I analysen ser jeg på i) hvilket forhold unge menn har til antifeministiske memer uttrykt på nett, ii) hvilke erfaringer med likestilling og feminisme de har, og iii) hvilke erfaringer om feminisme og likestilling som kommer til syne i mennenes fortelling. Gjennom dette har jeg kommet frem til fire sentrale narrativ. Det er synlig at memenes karakter av å være både humoristiske og politiske, gir de unge mennene i min studie en opplevelse av å kunne yte feminismen motstand, uten å måtte ta avstand fra likestilling som et ideal de deler med det norske samfunn. I forlengelse av det finner jeg at mennene skiller aktivt mellom likestilling og feminisme, og at de gjennom dette skillet formulerer kritikk av feminismen og legitimerer deling av antifeministiske memer.

Abstract

The theory of backlash has been a central theme in the research of experiences, understandings and attitudes towards feminism and gender equality. A new distinctive form of antifeminism in the form of memes on the internet is what constitutes the starting point for this project. The aim of this thesis is to illustrate how young Norwegian men who share anti-feminist memes on the Internet experience and understand feminism and gender equality today. To answer this, I interviewed seven men aged 17-19 who share anti-feministic memes, and used a phenomenological-hermeneutic approach to this. The theoretical anchoring is mainly in backlash theory and memes as bearing meaning. Furthermore, I am inspired by narrative analysis, and focus especially on how these young men convey their story to me.

In the analysis I highlight i) the relationship young men have for antifeminist memes expressed on the net, ii) the experiences with equality and feminism they have, and iii) the experiences about feminism and equality that appear in these men's narrative. Four different narratives have derived as a result of this. It is evident that the memes' character of being both humorous and political, gives the young men in my study an experience of being able to resist feminism, without having to distance themselves from equality as an ideal they share with the Norwegian society. Furthermore, in this study I find that men actively distinguish between equality and feminism, and that as a consequence of this, they formulate criticism of feminism and legitimize the sharing of antifeminist memes.

Forord

Denne masteroppgaven markerer slutten på seks år ved NTNU i Trondheim. Jeg sitter igjen med mange herlige minner fra lektorstudiet, der masteroppgaven markerer slutten på min akademiske karriere (inntil videre). Dette har ikke vært et ensomt prosjekt, og jeg vil benytte anledningen til å takke de mange viktige støttespillerne i masterprosessen.

Først og fremst vil takke min veileder Ingvill Stuvøy for gode innspill og faglig veiledning. I tillegg til dedikasjon gjennom nyttige diskusjoner og oppklaringer, har du vist fleksibilitet og forståelse i en tøff periode. Det setter jeg stor pris på.

Denne oppgaven hadde ikke eksistert uten mine informanter. Takk for at dere stilte opp og var villige til å dele deres forståelser med meg, og takk til alle som hjalp til med rekrutteringen. Jeg vil også rette en stor takk til min lillebror Espen Rogne for inspirasjon til tema og sparring tidlig i prosessen.

Takk til familie, venner, rom- og studiekamerater for heiarop, hjelp og sosialt samvær. En spesiell takk rettes til Siri Bangen, Ingrid Fossberg, Vilde Hjørnevik, Ragnhild Tangeraaas, Martin Andersen, Ingrid Holberg Marthinussen og jentene på fotballaget. Til sist vil jeg takke Rune Fossberg for gjennomlesning og språkvask.

Ingri Rogne
Trondheim, juni 2019

Innholdsfortegnelse

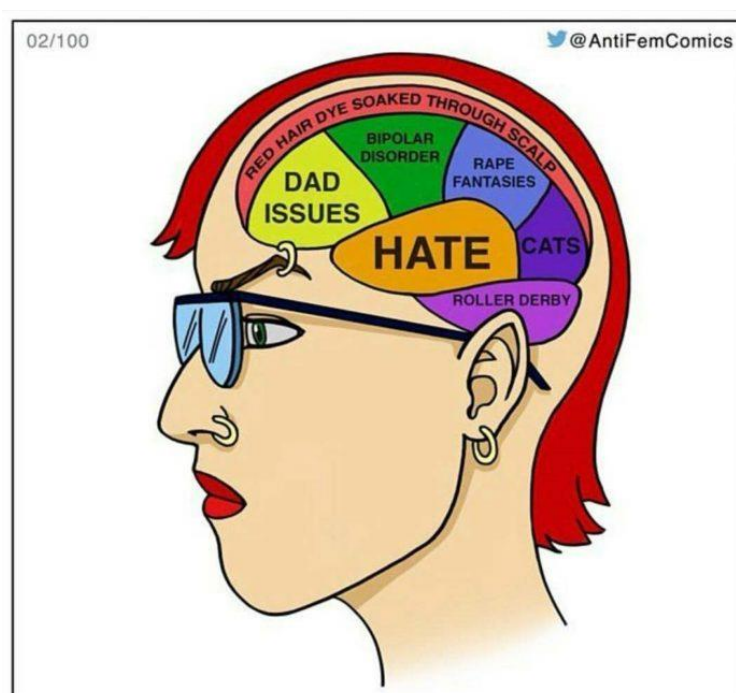
SAMMENDRAG	III
FORORD	V
1.0 INNLEDNING	1
1.2 Problemstilling	3
1.3 Profesjonsrelevans.....	4
1.4 Oppgavens struktur.....	4
2.0 KUNNSKAPSSTATUS FOR ANTIFEMINISME BLANT UNGE MENN	5
2.1 Antifeminisme på nett	5
2.2 Maskulinitetskonstruksjoner	6
2.3 Antifeminisme, tilbakeslag og feminismen som populærkulturelt og politisk fenomen.	8
3.0 TEORETISK RAMMEVERK FOR Å FORSTÅ UNGE MENN OG ANTIFEMINISME I DAG	13
3.1 Feminisme, antifeminisme og likestilling	13
3.2 Kjønn, maskulinitet og makt	17
3.2.1 <i>Menn og feminisme</i>	17
3.2.2 <i>Maskulinitetskonstruksjoner</i>	18
3.3 Internett, sosiale medier og memer	20
4.0 METODE OG METODOLOGISKE BETRAKTNINGER	23
4.1 Inspirasjon fra fenomenologi og hermeneutikk.....	23
4.2 Kvalitativ metode og forskningsdesign.....	24
4.3 Forskningsprosessen fra start til slutt	25
4.3.1 <i>Utvalg</i>	25
4.3.2 <i>Rekrutteringsprosessen</i>	26
4.3.3 <i>Planlegging og gjennomføring av kvalitative dybdeintervju</i>	26
4.3.4 <i>Utfordringer ved gjennomføringen</i>	28
4.4 Kvalitetskriterier.....	29
4.5 Analysestrategi og behandling av empiri	31
4.5.1 <i>Narrativ tilnærming</i>	32
4.5.2 <i>Presentasjon av informanter</i>	33
5.0 ANALYSE	35
5.1 Unge menns forhold til antifeministisk humor uttrykt på nett	35
5.1.1 <i>Memenes funksjon: humor, politisk annonsering og motangrep</i>	35
5.1.2 <i>Memer som kilde til kunnskap om feminisme</i>	38
5.1.3 <i>Feminisme som flåsete kampsaker med useriøse aktører i mannosfæren</i>	40
5.2 Unge menns forhold til og erfaringer med likestilling og feminisme	43
5.2.1 <i>Likestilling og feminisme sidestilles ikke</i>	43

5.2.2 Forestilling om menn og kvinner som forskjellige	47
5.3 Fire sentrale narrativ	49
Narrativ 1: «Jeg er for likestilling, men vil ikke kalle meg feminist»	50
Narrativ 2: «Vi guttene blir tatt bort fra søkelyset og glemt»	51
Narrativ 3: «Når han kontrer feminismen med fakta er det mye lettere å tro på ham»... 53	
Narrativ 4: «Vi deler antifeministiske memer fordi vi må stå imot feminisme»	54
5.4 Oppsummering	55
6.0 AVSLUTNING	57
6.2 Konklusjon	59
6.2.1 Videre forskning	60
6.2.2 Avsluttende kommentarer	61
LITTERATURLISTE	62
VEDLEGG 1: GODKJENNING FRA NSD	66
VEDLEGG 2: INFORMASJONSSKRIV TIL INFORMANTER.....	69
VEDLEGG 3: INTERVJUGUIDE.....	70

1.0 Innledning

Inside the feminist mind

Denne virale¹ memen² er ett eksempel på mange antifeministiske memer som er i omløp på internett. Memen er hentet fra nettsamfunnet Reddit, men opphavet er ukjent. Det ideologiske motivet i memen er fremtredende i konstruksjonen av verdiene knyttet til feminisme: Gjennom bruk av humor og parodiering forsøkes det å beskrive hvordan den feministiske mentaliteten fungerer, og hvilke ideer som er med på å strukturere feministisk tankegang. Memen fremstiller feminister som rødhårede kvinner med piercinger drevet av hat og voldtektfantasier. Memers funksjon som «mikronarrativ» kan si noe om den kulturelle konteksten de oppstår i, og i forlengelse av dette være en nyttig måte å beskue samfunnet på (Waddock, 2016:93).

Utgangspunktet for denne oppgaven er fremveksten av en særegen antifeminisme i forskjellige nettforum. Antifeministiske memer sirkulerer rundt på nettet – fra forum drevet av ekstremister, til Hvermannsens Instagram-feed. Disse memene «angriper» feministisk

¹ «Viral» viser til ukontrollert spredning av digitalt innhold på internett, og brukes om internettfenomener som blir umåtelig populære på internett gjennom at de spres, kommenteres og deles i sosiale medier.

² Begrepet «mem» blir forklart i kapittel 3.3

tankegang ved å bruke korte tekster og humor med politiske motiver, som er enkle å dele og remixe³. Feminisme blir brukt som hoggestabbe: «Nettfora og kronikker flommer over av påstander om at feminismen skal ha ført til et kulturelt forfall der menn feminiseres og de tradisjonelle, maskuline verdiene er i ferd med å forvitte.» (Svendby, 2012).

Denne antifeminismen er også synlig i en mer «mainstream» offentlighet gjennom populariteten til blant andre Jordan Peterson. Øystein Gullvåg Holter kritiserer den kjente psykologiprofessoren for fremstillingen av likestilling og feminisme som et spill der den ene vinner og den andre taper (Holter, 2018). Peterson spør om feminismen har ført til at likestillingen har gått for langt, mens Holter (2018) spør om det virkelig er dette som gjør at gutter og menn i dag har problemer med å falle utenfor.

Denne typen antifeminisme har særlig oppslutning blant unge menn, ikke bare i USA (som fenomenet gjerne kobles til), men også her i Norge, som ellers gjerne blir ansett som et land hvor likestillingsdebatten er entydig og et ideal med oppslutning på tvers av kjønn og politiske posisjoner (Teigen, 2006:254). Preg av ekstrem antifeminisme i Norge er tydelig eksempelvis hos bloggere som Eivind Berge. Kvinnefiendtlighet har også vist gjeldende gjennom Anders Behring Breiviks manifest (Lorentzen i Bergstrøm, 2013b). Selv om Breiviks manifest er å regne som ekstrem, er det fremdeles noen tanker som speiler samfunnet, og dette strekker seg over flere ulike miljøer og grupper (Bergstrøm, 2013b).

Likestilling fremstår stadig som noe som alle selvfølgelig er for, spesielt fra offisielle hold (Teigen, 2006:255). Imidlertid er både meninger om likestilling og feminisme mer polarisert i dag enn tidligere. Den feministiske likestillingsdiskursen rokker ved entydigheten av debatten, og det eksisterer en holdning blant menn om at «likestillingen er ført langt nok», der det er synlig redusert likestillingsoppslutning spesielt blant unge menn (Teigen, 2006:255;272-273).

Susan Faludi presenterte på tidlig nittitallet en tese om et feministisk *backlash* (tilbakeslag) som en måte å forklare den synkende tilslutningen til feminisme og likestilling (Faludi, 1991). Den negative reaksjonen i form av tilbakeslag reflekterer hvordan det blant annet gjennom populærkultur har eksistert et motangrep mot feminisme (Faludi, 1991). Det er dette som

---

³ Begrepet «remix» er hentet fra Belshaw (2014).

danner utgangspunkt for å stille spørsmål om hvorvidt vi kan forstå antifeministiske memer og generelle antifeministiske tendenser på nett som nok et tilbakeslag; hva ligger egentlig bak delingen av slike memer? Innebærer det en antifeministisk holdning, en motstand mot feminismen? Og hva med likestilling; hvordan forholder unge menn som har vokst opp i det såkalte likestillingsparadiset Norge seg til likestilling og spørsmål om kjønn og makt? Skal delingen av antifeministiske memer forstås som en motstand mot likestilling – eller er feminisme og likestilling to forskjellige størrelser for den oppvoksende mannlige generasjonen?

På bakgrunn av dette handler min oppgave om unge, norske menns forhold til antifeminisme på nett, og i forlengelse av dette deres erfaring med og forståelse av feminisme og likestilling i dag. Til tross for at nesten all historie er menns historie, er det likevel lite kunnskap om hvordan menn opplever og erfarer nettopp det å være mann (Holter, 1989:8). I denne oppgaven er jeg interessert i mannens fortellinger knyttet til temaene angitt i min problemstilling.

1.2 Problemstilling

Temaet mitt er unge menn og antifeministiske memer på nett, der problemstillingen omhandler forholdet mellom unge menn og feminisme i Norge i dag. Problemformuleringene jeg søker å besvare i denne oppgaven er:

Hvordan erfarer og forstår unge norske menn som deler antifeministiske memer på sosiale medier, feminisme og likestilling?

I oppgaven har jeg også utviklet noen forskningsspørsmål. Disse spørsmålene har vært viktige i utformingen av intervjuguiden og i analysen:

- i) Hvilket forhold har unge menn til antifeministiske memer uttrykt på nett?
- ii) Hvilke erfaringer med likestilling og feminisme har unge norske menn som deler antifeministiske memer?
- iii) Hvilke erfaringer om feminisme og likestilling kommer til syne i mennenes fortellinger?

1.3 Profesjonsrelevans

Problemstillingen er i stor grad preget av nysgjerrighet opp mot det jeg selv har sett på nett, men også i klasserommet. Dette temaet er også relevant for meg som samfunnsfaglærer. Temaet skal undervises i klasserommet, samtidig som det er et tema som mange elever engasjerer seg i.

Læreplanmål i samfunnsfag som omhandlende kjønnsroller, hvordan kulturell variasjon skaper muligheter og utfordringer, drøfting av fordommer og diskriminering samt diskusjoner rundt makt, viser denne oppgavens relevans for mitt yrke. Det er også et kompetansemål etter vg1/vg2 der eleven skal kunne «drøfte verdien av likestilling og konsekvenser av ein kjønnsdelt arbeidsmarknad» (Utdanningsdirektoratet, 2013:9).

I tillegg er en grunnleggende kritikk mot feministisk tankegang rettet mot feminismens inntog i skolen (se f.eks. Adresseavisen, 2017; Dagens Næringsliv, 2014). Feminiseringstesen bunner i at skolen er tilrettelagt jenter, og at det er derfor mange gutter faller utenfor (Nielsen, 2014; Ertesvåg, 2003).

Basert på overordnede føringer gjennom læreplanmål og rammeverk, feminiseringstesen samt egne erfaringer fra klasserommet, anser jeg dette som et svært relevant tema for min profesjonspraksis.

1.4 Oppgavens struktur

I kapittel 1 har jeg aktualisert min problemstilling. I kapittel 2 redegjør jeg for hvordan forskningslandskapet knyttet til temaet ser ut. I kapittel 2 forekommer den teoretiske forankringen. Her vil jeg også forsøke å operasjonalisere sentrale begreper som feminisme, antifeminisme, likestilling og memer. I kapittel 3 fremstiller jeg min metodiske tilnærming mer inngående. I kapittel 4 forekommer analysen av informantenes utsagn med inspirasjon fra fenomenologi, hermeneutikk og narrativ analyse. I kapittel 5 diskuterer jeg hvordan vi kan forstå det som fremkommer i analysekapittelet, samtidig som jeg vil forsøke å samle noen tråder og trekke frem mine hovedfunn samt forsøke å konkludere ved min problemformulering presentert ovenfor. Litteraturlisten og vedlegg som det refereres til underveis i oppgaven forekommer avslutningsvis.

2.0 Kunnskapsstatus for antifeminisme blant unge menn

I denne delen av oppgaven presenterer jeg tidligere forskning relatert til feminisme og antifeminisme. For å fremstille hva kunnskapsstatus er i dag, knyttet til unge menn og feminisme og antifeminisme på nett, tar jeg i all hovedsak for meg to temaer. Det første er forskning gjort knyttet til menns forhold til feminisme, synlig på internett og i andre populærkulturelle arenaer. Deretter presenterer jeg tidligere holdningsforskning om menn, feminisme og likestilling.

2.1 Antifeminisme på nett

Fremveksten av antifeministiske grupper på sosiale medier (SoMe) og delingen av antifeministiske memer har de seneste årene fanget flere forskeres interesse. Debbie Ging (2017) er blant dem som adresserer behovet for et større fokus på internett-konteksten hva gjelder forskning på antifeminisme. Ging påpeker at fiendtlige subkulturer og felleskap muliggjøres gjennom internett og sosiale medier (Ging, 2017:1-2;7). Med fremveksten av Web 2.0 er det en spesielt giftig form for antifeminisme som har blitt synlig over flere nettverk, SoMe og plattformer på internett (ibid.). Grupper som kjemper for menns rettigheter, faller under betegnelsen *manosphere* (mannosfæren) (Ging, 2017:1-2). Sentralt i mannosfæren er konseptet om den røde pillen, en analogi fra filmen *The Matrix*, der hovedkarakteren får velge mellom en blå og en rød pille; den blå pillen betyr å slå av og fortsette å leve livet i vrangforestilling, mens det å ta den røde pillen gir innsikt i livets stygge sannheter (Ging, 2017:3).

The Red Pill-analogien handler om å slutte å leve i denne vrangforestillingen og å bli bevisst den egentlige sannheten om feminismens misandri og hjernevasking (Ging, 2017:3). TRP er et uttrykk for hegemonisk maskulinitet⁴ der menn skal frigjøres fra den feministiske vrangforestillingen (Ging, 2017:1;3; Van Valkenburgh, 2018:1). Sosiale medier pekes ut som tilrettelegger for nye og ulike måter å hevde mannlig hegemoni på (Ging, 2017:4). TRP karakteriseres som hjertet av moderne misogyni på nett (Marche, 2016 i Van Valkenburgh, 2018:2). Van Valkenburghs analyse av *r/TRPs sidebar* viser at maskuliniteter ikke bare konstrueres i mikrososiale interaksjoner, men er også er dypt forankret i strukturelle forhold (2018:17).

---

⁴ Hegemonisk maskulinitet introduseres nærmere i kapittel 2.2 og 3.2.2

I forskningen på antifeminisme på nett har humor blitt pekt ut som en sentral del av diskursen (jf. Shifman & Lemis, 2009). Kjønnrelatert humor, spesielt humor på bekostning av kvinner, er ikke et nytt fenomen (Shifman & Lemis, 2009:871). Shifman og Lemis konstaterer i sin forskning at kjønnsdiskriminerende humor gjerne bygger på at kvinner er det underlegne kjønn (Shifman & Lemis, 2009:872). I tillegg eksisterer det en stereotypi om at feminister ikke har humor, og at feminister generelt ikke synes at kjønnsdiskriminerende humor er spesielt morsomt (Shifman & Lemis, 2009:873). På motsatt side av antifeministisk humor, finner vi en humorsjanger som refereres til som «feministisk humor», som har som mål å kritisere patriarkalske strukturer, utfordre tradisjonelle perspektiver på kjønn og den dominante konstruksjonen av feminitet (ibid.). Dette tydeliggjør at humor (i form av *memer*) kan ha et politisk bakteppe, og formodningen om at humor også kan være politisk er av spesiell relevans for min studie.

2.2 Maskulinitetskonstruksjoner

Forskningen på antifeminisme på nett har rettet oppmerksomheten mot betydningen av kjønn for å forklare dette fenomenet – og da især betydningen av maskulinitet. Ging problematiserer blant annet den ortodokse justeringen av makt og dominans tilhørende hegemonisk maskulinitet, ved å operasjonalisere uttrykk for offerstatus, betamaskulinitet og ufrivillig sølibat (*Incels*) (Ging, 2017:1). *Incels* betegner «sinte menn» som lever i ufrivillig sølibat (ibid.). De inntar offerstatus og sjikanerer både kvinner og det de anser som «alfa-menn».

Hegemonisk maskulinitet har tradisjonelt sett vært med på å forklare menns dominans over andre menn og kvinner, og det tilordnes ofte hvite menn med signifikant kulturell kapital som følgelig innehar makt (Ging, 2017:5). En ny form for hybrid-maskuliniteter viser at sosiale medier virker spesielt velegnet til forsterkninger av den nye, forvitrede manndommen (Ging, 2017:1). Gjennom forskning gjort på menns atferd på nett, har det kommet frem at de nye hybrid-maskulinitetene posisjonerer seg selv som offer for feminisme og politisk korrekthet, noe som tillater dem å distansere seg fra hegemonisk maskulinitet, samtidig som de bevarer makthierarkier (Bridges & Pascoe 2014 i Ging, 2017:14).

Betamaskulinitet, som i stor grad bunner i selvforakt, har blitt foreslått som en del av den hegemoniske maskulinitet. Betamaskulinitet blir da en symbiose mellom offerstatus og antatt

rettigheter (Kimmel, 2015 i Ging, 2017:3). Nagle (2016:71-72) avviser imidlertid betamaskulinitet som hegemonisk maskulinitet. Nagle (2016:70) avviser ytterligere betamaskulinitet som likestilt med tradisjonelt patriarkat, men mener at fenomenet samtidig bærer preg av å være en ny, nettbasert form for misogyni. Det er noe uenighet om hva som inngår i betamaskulinitet, men kategorien representerer en ny form for maskulinitet som bunnar i en forvirret antakelse om hva mansrollen burde og skal inneholde, og at det derfor har oppstått en utstøtt maskulinitetsform som utfordrer hierarkiet i at den både har suverenitet og offerstatus, og betamaskulinitet blir både misbilliget og tatt i forsvar.

Nagle (2016) peker på Milo Yiannopoulos som et eksempel på betamaskulinitet – og som en som gjennom sine politiske utspill spiller på betamaskuline ideer om feminismen som en fiende (Nagle, 2016:76). Yiannopoulos argumenterer for at feminisme har skapt vanskelige forhold for menn som er annerledes og nerdete, mens noen feminister kritiserer betarevolusjonen for å være marginaliserte maskuliniteter i kjernen (Nagle, 2016:72). Noen mener antifeminisme som fenomen på nett kun er postmoderne vittighet som ikke alle tar, som bare er «for the lulz» (Nagle, 2016:74). Samtidig ser man at mange tar med seg de betamaskuline holdningene offline også (ibid.), og det er især her det blir et problem.

Ging mener det er tydelig at det eksisterer en ny diskursiv tone og form for kommunikasjon hva gjelder menns rettigheter-politikk på sosiale medier (Ging, 2017:2). De teknologiske fordelene til sosiale medier har radikalt økt strømmingen av antifeministiske ideer og informasjon på tvers av grupper, plattformer og geografiske grenser (Ging, 2017:7). Ging ser en tendens til personlige angrep mot feminister, og det er stadig følelser (ofte sinne) som er nøkkeldriveren bak dette (Ging, 2017:10). Det kommer frem at det eksisterer en kritikk mot at «korrupte», «horete» og «upålitelige» kvinner blir dratt frem som forbilder (Ging, 2017:10). Det som er spesielt interessant er at det ofte er snakk om hvite menn med signifikant kulturell kapital⁵ som likevel anser seg selv som marginalisert (Ging, 2017:5;13).

Messner argumenterer for at det utfordrende ligger i den «snillere» formen for menns rettighetsforkjempere, kanskje fremfor det utilslørte antifeministiske tilbakeslaget (Messner, 2016 i Ging, 2017:2). Den politisk korrekte nye mannen er angivelig mer sensitiv overfor

---

⁵ Den kulturelle kapitalen Ging presenterer er spesielt tilknyttet «jocks» versus «geeks», der ressurser i form av ideer og vaner knyttet til idrettsverden (for eksempel fysisk styrke) blir ansett som legitimering av makt og status.

kvinner personlige og politiske behov, mer selvbevisst (selvrealisert) og hedrer jorden og naturen i større grad (Buchbinder, 1994:19). Buchbinder har sett at mange menn føler seg angrepet av feminisme, og de som sier at de er feminister kan oppleve et tapsprosjekt i forbindelse med reaksjonen de møter hos andre menn (Buchbinder, 1994:19). Det eksisterer en antakelse om at den nye mannen er en strategi for å beholde ting slik de er, både når det gjelder seksuelt jag mot kvinner og fordi han opplever at han selger sin fødselsrett som mann (ibid.).

2.3 Antifeminisme, tilbakeslag og feminismen som populærkulturelt og politisk fenomen.

Også før internett har feminisme vært et studieobjekt. Den antifeminismen man snakker om i dag, har en historie som strekker seg tilbake til 90-tallet. Historisk antifeminisme og postfeminisme gjennom blant andre Faludi, Moi og McRobbie har en historisk relevans som kan si noe om antifeminisme på forskjellige måter.

Susan Faludi beskrev allerede i 1991 det hun kalte et *backlash* for feminismen. Hun har vist hvordan feminismen har hatt flere slike tilbakeslag, og hvordan de negative holdningene til feminisme har utfoldet seg. Dette gjorde Faludi ved å ta for seg hvordan det i populærkultur var et synlig motangrep mot feminismen – blant annet i trender, media og journalistikk. På 80-tallet ble det kunngjort i amerikansk presse at feminismen var død, og ifølge Faludi pyntet media på antifeminismen, som gjorde at oppslutningen ble enorm (Faludi, 1991:87). Medias fremstilling av antifeminisme var en indikator på de herskende politiske strømningene (ibid.), og er derfor en viktig samtidsanalyse av samfunnets tendenser.

En undersøkelse av *New York Times* i 1989 viste at kvinner tenkte at menn forsøkte å ta tilbake noe av det kvinnene hadde vunnet de siste 20 årene (Faludi, 1991). Faludi presenterer i sin forskning dette som et feministisk tilbakeslag som kan dukke opp flere ganger: «[...] hvis det er slik at frykt for, og avsmak for feminisme er en slags uttryddelig virusinfeksjon i vår kultur, så er tilstanden ikke alltid akutt. Symptomene kan avta og så dukke periodisk opp igjen.» (Faludi, 1991:XIX).

Situasjonen ble sett på som et tilbakeslag og samtidig som et motangrep på at kvinner rykket frem med stormskritt. Faludi forklarer videre hvordan analysen viser til et tilbakeslag:

«Disse utbruddene er tilbakeslag fordi de alltid er oppstått som en reaksjon på kvinners 'fremskritt', ikke bare forårsaket av et grunnfjell av kvinnehat, men av helt klare bestrebelsler fra tidens kvinner på å forbedre sin stilling, bestrebelsler som gang på gang er blitt tolket av menn – især menn som sliter med faktiske trusler mot sin egen sosiale og økonomiske velferd på andre fronter – som om de skulle bety dødsstøtet for deres egen mandighet.» (Faludi, 1991:XIX).

Spesielt i forskningen på tilbakeslag er det Faludis presentasjon av trusselen menn opplever i forbindelse med sin posisjon som er av interesse for min videre analyse.

Angela McRobbies analyse av antifeminisme i populærkultur er en forlengelse av Faludis tilbakeslagstese. Etter at feminisme som kulturelt fenomen mister sin pondus på 90-tallet, trekker McRobbie blant annet på en samtidsanalyse av Bridget Jones, mote og spiseforstyrrelser for å forklare dette (McRobbie, 2009). McRobbie diskuterer hvorvidt feminisme ansees som relevant lengre (McRobbie, 2009:17;54). Konklusjonen er at feminismen er «undone»; det har foregått en motvirkningsprosess gjennom at feministiske idealer har blitt tatt og ivaretatt ombord av en rekke aktører, ulike organisasjoner og offentlige organer, og at i tråd med dette avvises videre forlengelse, fornyelse og regenerering av feminisme, spesielt blant yngre kvinner (McRobbie, 2009:150). McRobbie utfordrer antakelsene om slutten på feminisme, og argumenterer for at selv om feminisme i samtiden hadde mistet popularitet, så er den til stede i kulissene.

McRobbie viser i disse populærkulturelle fenomenene, gjennom å trekke videre på Faludis tilbakeslag-teori, at vi lever i en postfeministisk (antifeministisk) æra der det antas at likestilling er gledelig oppnådd, og der ønsket om å ta avstand til feminisme øker. Med utgangspunkt i tilbakeslagstesen for å forstå post-feminisme, tar McRobbie dette et steg videre ved å se hvordan feminisme har blitt som et middel for å nå et mål, og at det i samtidens atmosfære har blitt tatt opp enkelte idealer fra feminismen, samtidig som man ser at enkelte nye former for feminisme motvirkes i for eksempel populærkultur.

Også i holdningsforskning har det vært synlig at feminismen har mistet prestisje. Forskning gjort på menn og deres forhold til feminisme og likestilling, har vist at en utbredt holdning hos menn er en «prinsippholdning» der de i prinsipp er tilhengere av likestilling, mens de samtidig ser liten grunn til å legge om sine liv (Holter, 1989:16). Holter (1989:16) viste i 1989 til en undersøkelse om holdninger til likestilling, der de fleste svarte at de ønsket lik

arbeidsdeling, mens de samtidig mente at «likestillingen nå har kommet langt nok». Det kom også frem at en gruppe menn mente at menns dominans er rimelig og naturlig, og at likestillingen i dagens samfunn har gått for langt (ibid.). I tillegg havnet mange menn i en tredje gruppe. De som er forvirret over kvinners krav, usikre på hva en mann i samtiden skal være og gjøre, og føler at kvinner vil ha både i pose og sekk (Holter, 1989:16). Til tross for at denne forskningen ble presentert for tretti år siden, er dette meninger en fremdeles kan se tendenser til i dag. Flere holdninger lagt frem av Holter i 1989 gjenspeiles også i antifeministiske memer.

Stereotypifisering av feminisme i populærdiskurs (spesielt i massemedia) har i forskning vist seg å være en viktig faktor i mangel på assosiasjon til begreper (Buschman & Lenart, 1996:72). Toril Moi fremlegger hvordan feminismens fremtid er usikker, da hun ser en tendens til at folk i større grad tar avstand fra begrepet, samtidig som de ønsker å stille seg bak likestillingsprosjektet (Moi, 2006:1735). Et viktig aspekt ved dette fenomenet er at feminismens kamp for like rettigheter oppfattes av noen som oppnådd (Moi, 2006:1736). Etter dette har feminister blitt portrettert som ekstremister som ønsker mer enn like rettigheter og som er fulle av hat (ibid.).

Moi presenterer tre fundamentale ideer om feminisme i det politiske spektrum i samtiden: i) feminister hater menn og anser alle kvinner som uskyldige offer av ond, mannlig makt, ii) feminister er spesielt dogmatisk, ubøyelige, intolerante, og ute av stand til å sette spørsmålstegn ved egne antakelser, og iii) siden alle oppegående personer er for likestilling og rettferdighet for kvinner, er feminister en gjeng med fanatiske, gale, maktsyke minoriteter og ekstremister som ikke fortjener å bli tatt seriøst (Moi, 2006:1737). Videre blir feminister ofte omtalt som «bra-burning lesbians on horseback, castrating bitches eating men for breakfast, or whining harassment without the slightest provocation.» (Moi, 2006:1739).

Det er viktig å være bevisst bruken av feminisme, kvinnekamp og likestilling da de er ulik i meningsbæring og det følgelig eksisterer ulike holdninger til de ulike begrepene (Buschman & Lenart, 1996:62-63). Forskning har vist at «feminisme» ikke blir særlig høyt rangert i meningsmålinger som omfatter bruk av begreper relatert til likestilling (Buschman & Lenart, 1996:63). I Buschman og Lenarts (1996:69;72) kvantitative forskning på unge kvinners holdninger til feminisme, kommer post-feminisme og feminisme som begreper spesielt dårlig ut, i forhold til for eksempel «women's movement». Resultatene viste at de unge kvinnene

støttet både likhet for kvinner og ekspansive forestillinger om passende kjønnsroller, samtidig som det er en motvilje å skulle identifisere seg som feminist eller støtte feminisme (Buschman & Lenart, 1996:71-72). Det slike resultater indikerer ifølge Faludi, er at feminisme som en sosial bevegelse ofte er uklar og tidvis kontroversiell (Buschman & Lenart, 1996:72). Støtte overfor feminisme må anses som et dynamisk konsept (Buschman & Lenart, 1996:72).

Faludi, McRobbie, Holter, Moi og Buschman og Lenart skrev om antifeminisme, tilbakeslag, postfeminisme og tap av oppslutning for feminismen fra slutten av 1980-tallet og inn i tidlig 2000-tall. Spørsmålet disse tekstene reiser i forbindelse med denne oppgaven er om vi eventuelt ser det samme i dag som den gang, men denne gang med internett som arena. Relevansen til disse er at de historisk kan si noe om antifeminisme på litt forskjellige måter. Der feminismen historisk har hatt kvinner som sitt subjekt, er jeg mer opptatt av menn i denne oppgaven.

3.0 Teoretisk rammeverk for å forstå unge menn og antifeminisme i dag

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere teorier og begreper som har fungert som inspirasjon og rammeverk i denne oppgaven. For å belyse problemstillingen gjør jeg rede for begrepene *feminisme* og *likestilling* samt teori om i) kjønnspolitikk, etterfulgt av ii) kjønn og makt, og til sist om iii) sosiale medier som viktig rammefaktor.

3.1 Feminisme, antifeminisme og likestilling

Moi, sammen med banebrytende Faludi og McRobbie, ble delvis presentert i forrige kapittel gjennom deres forskning. I teorikapittelet vil jeg trekke på Faludis definisjon av tilbakeslag for å forstå feminisme og antifeminisme i dag. McRobbie spurte hvordan det stod til med feminismen, og teoretiserte videre om post-feminismen. Dette blir også tatt med videre som et teoretisk bakteppe. Fordi antifeminisme er hovedtemaet i min oppgave – og fordi forskning har vist at i motsetning til likestilling, så er det flere som ønsker å ta avstand fra feminisme – vil det være interessant å se på antifeminismens historie og teoretisering rundt dette.

Antifeminisme er det mest sentrale begrepet i denne oppgaven, og det krever derav en begrepsmessig avklaring og operasjonalisering. Antifeminisme refererer til en ideologisk og teoretisk kritisk tilnærming til feminisme og feministiske verdier, og er i forlengelse av dette preget av en motstand mot likestilling mellom menn og kvinner, der enhver som er imot de feministiske verdiene, per definisjon er antifeminist (Wojnicka, 2016:38; Kinnard i Clark, Garner, Higonet & Katrak, 2014:ix). Med dette blir antifeminisme direkte knyttet til tilbakeslagstenen (Clark et al., 2014:ix).

Sinnet kvinner har følt på i forbindelse med opplevelsen av undertrykkelse har generelt sett blitt rettet mot menn, som har reagert ulikt, blant annet med forvirring og nedlatende fornøyelse, men også med gjensidig sinne, noe som ofte regnes som mannlig tilbakeslag mot feminisme (Buchbinder, 1994:15). Imidlertid ser det ut til at feminisme i dag virker enda mer forvirrende overfor menn, og har invitert til gjennomgang av egen posisjon og egne antakelser (Buchbinder, 1994:15). Anklager fra kvinner angående sjåvinisme, urettferdighet, sexisme mot menn som de har daglig kontakt med – som fedre, partnere, sjefer, kollegaer, venner – noe som igjen krever at disse mennene rettferdiggjør seg selv (Buchbinder, 1994:15). Feminisme skaper også et kritisk og taktisk dilemma for menn: Hvordan skal de respondere

på feminisme? Er det å spille på lag med feminister å regne som truende overfor menns maskulinitet?

For snart 30 år siden kom Faludi med sitt banebrytende verk *Det store tilbakeslaget* (1991). Til tross for verkets aldrende aspekt, er dette noe som tilsynelatende virker aktuelt igjen, i møte med antifeminisme på nett i dag. Tilbakeslaget mot feminisme er tydelig gjennom at likestillingsarbeidet hadde et tilbakefall og blitt nedprioritert. Feminismen har hatt flere seire gjennom tidene, og på 90-tallet eksisterte det en «vi har greid det»-holdning som også resulterte i at det ikke lengre forelå et like stort ønske om noen lovgivning om likestilling (Faludi, 1991:XVIII). Faludis teori om feminismens tilbakevendende tilbakeslag vil være et teoretisk rammeverk i analysen min. Likestilling – som innebærer omfordeling av makt – skaper ubehag og frykt blant menn for å miste sine privilegier, uavhengig av om de privilegiene ofte har gått ut over kvinner.

Faludis presentasjon av feminisme og tilhørende tilbakeslag fungerer som et startpunkt for en nåtidig analyse av antifeminisme, og mer konkret hva det er som gjør at menn deler og trykker «liker» på antifeministiske memer. Faludi var en tidlig eksponent for tilbakeslag-teorien med stemmer fra 80-tallet, og antakelsen om tilbakeslag er gjenkjennelig i nyere forskning, men med en ny, sentral komponent – sosiale medier. Jeg er interessert i hvorvidt dagens antifeminisme på nett kan anses som et feministisk tilbakeslag på lik linje som det Faludi har konstatert tidligere.

I tråd med distinksjonen antifeminisme som kritisk tilnærming til feminisme og feministiske verdier, vil jeg i denne oppgaven omtale også ikke-ekstreme, ikke-feministiske meninger som antifeminisme, men samtidig anerkjenner jeg potensialet for falsk polarisering her. Det som imidlertid er relevant å påpeke, er at jeg ønsker å se unge menns egne erfaringer med feminisme og antifeminisme, og søker ikke å pålegge dem noe videre kategori som antifeminister utover dette.

Feminisme er et vanskelig begrep som har forandret seg i takt med historien i ulike kontekster, og det finnes både brede og smale definisjoner av det (Beasley, 1999). Feminisme er ofte definert som et aktivt ønske om å endre kvinners posisjon i samfunnet, og er i forlengelse av dette å regne som en sosial bevegelse (filosofi) samtidig som det er en politisk

bevegelse (strategi) (Delmar, 1986:13; Buchbinder, 1994:14). Feminisme kommer i mange former og fasonger, men til felles er det at feminisme skal sikre kvinner bredere erfaring og muligheten til å fritt få definere seg selv (Faludi, 1991:XXIV-XXV). Tradisjonelt sett har vi forstått politisk feminisme i tre faser (Gillis, Howie & Munford, 2004:1; Holst, 2009:46). Første bølge handlet i stor grad om juridiske rettigheter, som retten til å stemme ved valg og borgerlig likhet, mens andre bølge i større grad var opptatt av årsaker til undertrykkelse (Holst, 2009:46-50). Det er ingen klar enighet om hva den tredje bølgen med feminisme handler om (Spencer, 2004:9), og den betegnes av flere som post-feministisk (jf. McRobbie, 2009). Likevel er det en tendens at denne formen for feminisme argumenterer for systematisk endring heller enn helt enkelt kvinners rettighet til å delta likt i et intrikat undertrykkende samfunn (Garrison, 2004:31).

Det er også enkelte som snakker om en fjerde bølge, og det er gjerne her internett dras frem som et viktig rom for feministaktivister (Munro, 2013; Arntzen, 2018). Det teoretiseres at mikropolitikken og utfordringen av sexisme og misogyni fra tredje bølge tas med inn i den eventuelle fjerde bølgen av feminisme (Munro, 2013). Fordi internett spiller en stor rolle også for feminisme i dag, er det behov for et nytt språk og være bevisst nye terminologier (ibid.), noe vi ser i for eksempel *Incels* nevnt i forrige kapittel. I denne oppgaven bruker jeg «feminisme» om både den politiske bevegelsen og den sosiale bevegelsen som er knyttet til kvinnekamp og jaget etter økt likestilling. Hvorvidt vi er inne i den tredje eller fjerde bølgen er ikke av særlig betydning utover dette, men jeg anerkjenner internett som en viktig faktor i dagens feminisme.

Feminisme og likestilling omtales ofte sammen. Dette gjelder nok særlig for Norge, hvor likestilling er offisiell politikk og noe politiske Norge omfavner, dog på forskjellig vis og med ulike definisjoner. Helga Hernes statsfeminisme fra 1987 understreker dette. Statsfeminisme omfavner det samarbeidet, innenfor lovens rammer, der likestilling ble en grunnleggende verdi i velferdsstatens politikk (Mæland, 2015). Likestilling i denne sammenheng handler om kjønnslikestilling (jf. Holst, 2013:191). Likestilling omfatter alt fra kvinnefrigjøring på 70-tallet, til dagens betegnelser som «mangfold», «inkludering» og «rettferdighet» (Holst, 2013:191). Spørsmålet om likhet handler om ønsket om *det samme* til tross for forskjeller, og tanken om at det er noe felles i egenskaper, erfaringer, verdier og interesser mellom menn og kvinner (Holst, 2013:192). Likhet kan diskuteres uten spesifikke referanser til kjønn og

kjønnsrelasjoner, og etablert feministisk teori kritiseres for å være ensidig opptatt av kjønn og kjønnsforskjell som noe isolert (Holst, 2013:196).

På mange måter kan en si at likestillingsprosjektet i bunn og grunn ikke var et radikalt prosjekt, men at det hadde viktige økonomiske motiver ved seg (Bergstrøm, 2013a). Også i dag pekes det på at argumentet for blant annet kjønnskvotering er økonomisk – at det er lønnsomt for samfunnet (Bergstrøm, 2013a). Således kan feminisme i større grad anses som et radikalt prosjekt. Kvinnebevegelsen på 70-tallet hadde mange ideer som på den tiden ble oppfattet som radikale, og mange av de var samtidig imot selve likestillingsbegrepet og likestillingsloven (ibid.).

«En viktig del av Ola Nordmanns selvoppfatning går ut på at han er mann i et land der folk er likeverdige. Det gjelder også mann og kvinne» (Holter, 1989:36). Samtidig har det vist seg at generalisering av «menn er menn» har bidratt til at vi har fått en mindre fruktbar og fremtidsrettet debatt om menns forhold til likestillingsspørsmål, og generelt om menn og mansroller (Holter, 1989:7). I modellen om likestilling er mannen den privilegerte, og det kvinner vinner ved større likestilling, vil menn miste (Holter, 1989:19). «Mange menn tror derfor at likestilling er noe i likhet med et nullsum-spill. Et nullsum-spill er et spill der den ene parten taper det den andre parten vinner. Det samlede utbyttet er altså hele tida lik null.» (Holter, 1989:19).

I forlengelse av modellen om likestilling og nullsum-spill-teorien, lanserer Holter (1989:26) en antakelse om at menn har vært overprivilegerte hva gjelder prestasjonsorientert atferd, men underprivilegerte når det kommer til å få vist andre sider ved den menneskelige personlighet, for eksempel omsorg for andre, lek, fantasi og vennskap. Poenget om at likestilling er noe alle vinner på, er et argument vi ser i Holters og andre bidrag i norsk kjønnsforskning. Dette kjennetegner også norsk, offentlig feminisme. Det foreligger et analytisk skille mellom forståelser av likestilling som et null-sum-spill og likestilling som noe som gagnar både kvinner og menn. Dette er et viktig analytisk skille, og således relevant i min analyse av hvordan mine informanter snakker om likestilling på.

Til tross for at jeg ser det som et poeng å skille analytisk mellom feminisme og likestilling, er det samtidig viktig å diskutere disse to sammen. Behovet for å snakke om disse to begrepene sammen er relevant for min oppgave, spesielt da jeg ser en tendens på nettet at aktører føler

det hensiktsmessig med et analytisk skille mellom disse to begrepene. Fordi likestilling ble lovfestet i 1978 for å gjelde begge kjønn (jf. likestillings- og diskrimineringsloven, 2017) i motsetning til feminisme, som er å regne som en (kvinnelig) bevegelse, vil dette være et interessant skille i den videre analysen.

3.2 Kjønn, maskulinitet og makt

West og Zimmermans (1987) bidrag ga et verktøy for å utforske hvordan kjønn er sosialt konstruert. Å *gjøre kjønn* må ifølge West og Zimmerman (1987:130) sees på som en pågående prosess i hverdagsinteraksjonen, der det eksisterer sosiale føringer og forståelser.

Begrepsliggjøringen av kjønn i denne oppgaven er basert på denne forståelsen samt informantenes forståelse av kjønn som noe dikotomt (mann og kvinne), og dermed også som noe preget av sosiale føringer og oppfatninger à la West og Zimmerman. Også i denne oppgaven er kjønn i utgangspunktet ansett som relasjonelt, der man relaterer seg til kjønn og identifiserer seg som et, og der spørsmål om maktfordeling og likhet blir relevant. Dette henger sammen med hvordan maskulinitet og «mannen» har blitt teoretisert, da dette har vist seg å være av særlig stor interesse i forskning på menn, makt og feminisme. Flere teoretiserer rundt hvordan «den nye mannen» skiller seg fra patriarken. Kjønn, maskulinitet og makt vil bidra til å utvide forståelsen av informantenes erfaringer og oppfatninger av feminisme og likestilling i denne konteksten, samt hvordan deres maskulinitet, relasjoner og posisjonering formes i kjønnslandskapet.

3.2.1 Menn og feminisme

Menn har ikke samme forhold og posisjonering til kjønnspolitikken som kvinner. De er vanligvis allerede i en form for maktposisjon på visse måter (Buchbinder, 1994:18). Heath (1987) problematiserer menn i feminisme nettopp grunnet den mannlige posisjonen. Kvinner er feminismens subjekt, initiativtaker, skaper og kraft, mens menn er dets objekt, del av analyse, agenter i strukturen som må endres, representanter av den patriarkalske modus (Heath, 1987:1). Kvinner er ikke feministe i kraft av at de er kvinner, det er i stor grad en sosiopolitisk realitet og en forpliktelse der kvinner *blir* feministe (ibid.). Men, samtidig er feminisme også et emne for menn, for hva det handler om er åpenbart relevant for menn (Heath, 1987:8-9).

Patriarkat og maskulinitet blandes ofte sammen, og patriarkatet blir ofte et uttrykk for maskulinitet (Heath, 1987:8-9). I dag er den maskuline dominansen ikke lenger påtvunget som en selvfølgelighet (Bourdieu, 1998:113). Den feministiske bevegelsen med sitt kritiske arbeid på visse områder av det sosiale rom har vært med på å bryte den selvforsterkende sirkelen (Bourdieu, 1998:113-114). Flere faktorer peker på at patriarkatet i sin alminnelige forstand ser ut til å være i nedgang, men dette tilsvarer ikke nødvendigvis kvinners frigjøring (Ehrenreich, 1995:284-285;288). Patriarkatets nedgang skaper imidlertid en mulighet for at kvinner og menn i større grad blir likestilte (Ehrenreich, 1995:290).

Teorien om patriarkatets nedgang og menns «penetrering» av feminismen både utfordrer og muliggjør for menns feministposisjon. For å få ytterligere innsikt i dette anser jeg det som fruktbart å se nærmere på teorier om kjønn, maskulinitet og makt, og hvordan menn passer inn i feminismen.

3.2.2 Maskulinitetskonstruksjoner

Maskulinitet har i samfunnsforskning blitt teoretisert på forskjellige måter. Det er imidlertid viktig å påpeke at *menn* og *maskulinitet* ikke nødvendigvis er sammenfallende (Sedgwick, 1995:11). Connell (2000:10; se også Buchbinder, 1994:1; Bhabha, 1995:57) påpeker at vi kan snakke om maskuliniteter i flertall, og at det ikke eksisterer ett gjennomgående mønster av maskulinitet. Ulike former for maskulinitet befinner seg ifølge Connell (2000:10) i relasjon til hverandre. Maskulinitet representerer ikke en type mann, men heller en måte menn posisjonerer seg selv på gjennom diskursive praksiser (Ging, 2017:6). Hegemonisk maskulinitet er å regne som den mest ærefylte og ønskede – altså øverst i hierarkiet (ibid.). Denne formen for maskulinitet er ikke nødvendigvis den mest utstrakte formen, ei heller den mest komfortable (Connell, 2000:11).

Beasley (2008:86) presenterer et behov for en mer nyansert forståelse av privilegerte legitimerende oppfatninger av «manndom» og om relasjoner mellom ulike maskuliniteter, noe som krever at vi tenker på nytt rundt begrepet hegemonisk maskulinitet. Maskulinitet er implisert i alle sosiale forhold (Beasley, 2008:86). For Connell og Messerschmidt (2005) er hegemonisk maskulinitet i noen tilfeller menn som deltar i giftig praksis, men at dette ikke nødvendigvis er den definerende karakteristikken siden hegemoni har mange konfigurasjoner, inkludert det å distansere seg fra slik giftighet (Ging, 2017:3).

Tanken om hegemonisk maskulinitet har hatt stor innflytelse i kjønnsstudier (Connell & Messerschmidt, 2005:829-830). Hegemonisk maskulinitet bærer i en forståelse av kjønn som noe dynamisk og relasjonelt, og makt som samtykke (Duncanson, 2015:323). Formuleringen av hegemonisk maskulinitet ble i utgangspunktet forstått som et handlingsmønster som tillot menns dominans over kvinner å fortsette (Connell & Messerschmidt, 2005:832). Hegemonisk maskulinitet er ikke mest utbredt statistisk sett, men det er et normativt aspekt ved det (ibid.). Hegemoni er en fleksibel, historisk mobil relasjon (Connell & Messerschmidt, 2005:848).

Duncanson (2015:244) påpeker at for å bryte med hegemonisk maskulinitet, så må hierarkiske relasjoner bli erstattet med likhetsrelasjoner, gjensidig respekt eller empati. Den hierarkiske strukturen dette medbringer legitimerer patriarkatet og virker dominerende og undertrykkende overfor for eksempel kvinner og homofile menn (Connell, 1995:77-78). Maskuliniteter er definert kollektivt i kulturer, vedvarende i institusjoner (Connell, 2000:11). De blir aktivt produsert ved bruk av tilgjengelige ressurser og strategier i en sosial setting (Connell, 2000:12).

Connell (1995:79-80) presenterer også en mildere form for hegemonisk maskulinitet som ikke nødvendigvis fremstiller menn som voldelig eller ekstreme, men som en konstruksjon av maskulinitet som skisserer menn som respektable overfor kvinner samtidig som de lett kan overbevise seg selv om at feminister er brystholder-brennende ekstremister. Hegemonisk maskulinitet sier noe om sosiale strukturer og kulturelt verdiinnhold som legitimerer menns makt over andre menn og menns dominans over kvinner – og er mest verdifull som analytisk inngangsport av ulike empiriske caser.

Det har kommet flere forslag til en mer nyansert reformulering av hegemonisk maskulinitet (de Boise, 2014). Et eksempel på å gjøre dette er å snakke om inkluderende maskulinitet. I likhet med hegemonisk maskulinitet innlemmer inkluderende maskulinitet kjønn inn i maktrelasjoner, men i motsetning til hegemonisk maskulinitet er det en mer egalitær oppfatning av maskulinitet her (de Boise, 2014:322).

Selv om jeg ikke skal forsøke å plassere informantene inn i en maskulinitetskategori, er det likevel relevant å se hvordan samspillet mellom kjønn og makt foregår. Blant annet kan teori om hegemonisk maskulinitet være et verktøy til å si noe om menns posisjonering i en

historisk kontekst. Dette kan hjelpe meg å forstå hvordan mine informanter posisjonerer seg hva gjelder makt, ressurser og privilegier.

3.3 Internett, sosiale medier og memer

Sosiale medier er en viktig rammefaktor for denne oppgaven. Internett bryter med det vi tradisjonelt tenker rundt tid og rom, og kan således anses som sitt eget sosiale rom med egne tilhørende regler (jf. Page, 2012:140-142). Internett og sosiale som sosialt forstås som et verktøy med en bestemt delekultur og kommunikasjonsaspekt, der enkeltmennesker kan skape offentlige meninger gjennom å samles og inngå i dialog – på lik linje som kafeer, parker og andre fysiske steder (Bruns & Jacobs, 2006:120). Sosiale medier regnes gjerne som en instans der innholdet først og fremst er brukerskapt og -styrt. Det kan defineres som «[...] digital teknologi som muliggjør offentlig gruppebasert interaksjon eller deltakelse, og som overfører personlige eller sosiale markører sammen med et mediebudskap.» (Haugseth, 2013:48). Sosiale medier er en viktig plattform der brukere på en interaktiv måte kan formidle sine fortellinger (Page, 2012:1).

Konseptet *mem* ble introdusert av Richard Dawkins på 70-tallet som en del av en teori om hvordan enkelte ideer, slagord, trender og annen form for kulturell informasjon blir gjenskapt i en populasjon (Miltner, 2014). Memer er noe som kan *imiteres* – det være innhold, form eller standpunkt – og består av grupper av innholdsenheter med liknende karakteristikker (Shifman, 2014:39-40). En veteran-mem er «Kilroy was here» (Shifman, 2014:24), men i dag produseres og deles det nye memer kontinuerlig. For, selv om begrepet *mem* ble innført lenge før den digitale verdenen (Shifman, 2014:17), er det den digitale formen jeg konsentrerer meg om i denne oppgaven. Et internett-mem defineres på følgende måte:

(a) a group of digital items sharing common characteristics of content, form, and/or stance, which (b) were created with awareness of each other, and (c) were circulated, imitated, and/or transformed via the Internet by many users (Shifman, 2014:41).

Memer kan forstås som deler av kulturell informasjon som går fra person til person, som gradvis eskalerer til et delt, sosialt fenomen (Shifman, 2014:18). Til tross for at de spres på mikronivå, blir memenes innvirkning synlig på makronivå: Memer former tankegangen, atferd og handling hos sosiale grupper (ibid.). Ifølge Shifman (2014:19) vil man ved å dele memer distribuere et kulturelt element samtidig som man uttrykker sine egne følelser om det.

Å dele innhold – å spre memer – er nå en fundamental del av det deltakere erfarer som den digitale sfæren (ibid.). En måte å forstå mem-bruk på er å se på det sosiale aspektet ved det, der memer blir brukt for at individer skal konstruere seg selv, og det er snakk om en nettverks-individualisme der folk er seg selv, sammen (Shifman, 2014:33-34).

Måten vi interagerer med hverandre på, har endret seg drastisk etter teknologiens og internettets fremvekst (Miltner, 2014). Memer kan brukes som kommunikasjonsform på sosiale medier (Miltner, 2014). De er en form for innhold som viser menneskers kulturelle, kreative deltakelse i en kommunikasjonsform med et identitetskonstruerende aspekt, og at dette skiller seg fra tidligere deltakelse (Miltner, 2014).

En viktig underkategori av memer er politiske memer, som stort sett er innrammet som humor, men som ofte er helt seriøse (Shifman, 2014:120). De har et normativt aspekt ved seg, ved at de fremmer en tanke om hvordan verden burde se ut (ibid.). Flere sosiale bevegelser har blitt store delvis på grunn av memer og annen form for aktivisme på nettet som spres i rekordfart (Lindgren, 2017:183-184). Politisk engasjement kan være så banalt som å kommentere på et innlegg på nett eller dele en politisk mem (ibid.). Det er da spesielt den delen av politiske memer som omhandler måter å uttrykke seg på, som er av interesse i denne oppgaven. Ved å snakke med de som konsumerer og deler antifeministiske memer, vil det være mulig å si noe om hvem som engasjerer seg med slikt innhold til vanlig samt illustrere den sosiale funksjonen konsumeringen av antifeministiske memer har.

4.0 Metode og metodologiske betraktninger

I denne delen vil jeg redegjøre for min metodologiske innretning og mitt empiriske grunnlag. Hovedmålet med denne oppgaven er å få innsikt i og utvikle forståelsen av unge menns uttrykte støtte til antifeminisme på internett. I dette kapittelet vil jeg først presentere den vitenskapsteoretiske inspirasjonen som foreligger i den metodiske innfallsvinkelen. Deretter fremstiller jeg mitt forskningsdesign, etterfulgt av en gjengivelse av forskningsprosessen fra start til slutt og metodologiske betraktninger som ble tatt i forbindelse med dette. Jeg drøfter også noen kvalitetskriterier og etiske overveielser ved oppgaven, før jeg avslutningsvis beskriver min analysestrategi.

4.1 Inspirasjon fra fenomenologi og hermeneutikk

For å se på dette fenomenet ønsker jeg å betrakte disse mennenes egen *livsverden*, eller deres perspektiv, opplevelser og erfaringer (jf. Postholm, 2010:17). Det er først og fremst fenomenologi som har inspirert mitt valg om å benytte meg av kvalitativ metode, da jeg gjennom intervju med unge menn kan oppnå økt forståelse for hvordan disse erfarer og beskriver sitt forhold til feminisme og konsumering av antifeministiske memer (Postholm, 2010:43).

Ved bruk av hermeneutisk metode, som vil si at jeg er opptatt av å legge frem meningsperspektivene til de intervjuede og essensen eller den underliggende meningen av deres erfaring ved å studere hva de sier, lar jeg også kontekst bli sentralt i min tilnærming (Postholm, 2010:19;99). Forståelsesprosessen er karakterisert ved at den enkelte delen (mennesket, utsagnet) inngår i en helhet og at det er et stadig samspill her, omtalt som en hermeneutisk spiral (Dalen, 2011:18). Mennesket befinner seg altså i en kontekst der de både trekker på og korrigerer i sitt forsøk på å gi mening til sin egen praksis. Informantenes utsagn tilnærmes som tekst, der materialet skal fortolkes og forstås (ibid.), og i forlengelse av dette er narrativ analyse fruktbart. Jeg vil få økt innsikt i hvordan menn tenker om feminisme, antifeminisme og likestilling, ved å ha et blikk på hvordan informantene trekker på og korrigerer noen forståelser av verden på.

Fenomenologisk inspirasjon er synlig i fokuset på enkeltindividet, samtidig som jeg prøver å finne ut hvordan erfaringene av det samme fenomenet oppleves av flere mennesker (Creswell, 1998 i Postholm, 2010:41). Slik gjør en hermeneutisk-fenomenologisk tilnærming seg

gjeldende. I likhet med Husserls filosofi om intensjonalitet, tas det hensyn til informantenes erfaringsbakgrunn og forståelser (Postholm, 2010:42). I tråd med Moustakas er hovedmålet ved forskningen å forstå de «meningsfulle, konkrete relasjoner som er til stede i en erfaring i en bestemt situasjon i en bestemt kontekst.» (Postholm, 2010:43).

4.2 Kvalitativ metode og forskningsdesign

«Et overordnet mål for kvalitativ forskning er å utvikle forståelsen av fenomener knyttet til personer og situasjoner i deres sosiale virkelighet.» (Dalen, 2011:15). Grunnet min interesse for informantenes egne fortellinger, erfaringer og forståelser, var det hovedsakelig av formålstjenlige årsaker at dybdeintervjuer ble den foretrukne metoden. Intervjuer åpner for en dyptgående innsikt i deltakernes erfaringer og synspunkter rundt et bestemt emne (Turner, 2010: 754), noe som samsvarer med mine forskningsspørsmål. Det gir meg dessuten muligheten til å finne tilfredsstillende svar på min problemformulering.

Forskningsdesignet er benyttet for best mulig å kunne gi svar på mine forskningsspørsmål. Inspirasjonen fra fenomenologi viser seg i hvordan jeg benytter meg av intervjuer for å forstå erfaringer og meningstilskrivning til sentrale temaer i subjektens levde verden (Kvale, 2007:5). I forlengelse av dette har jeg gjennomført semi-strukturerte intervjuer inspirert av fenomenologisk tilnærming, som skal hjelpe meg å forstå temaer i den levde hverdagen fra subjektens egne perspektiver, og å få informantens beskrivelser fra den levde verden med hensyn til tolkning av betydningen til de beskrevne fenomenene (Kvale, 2007:4). Fordi metoden ligner en vanlig samtale, har en narrativ analysetilnærming vært formålstjenlig.

En fordel med kvalitativ metode er at det åpner for en fleksibilitet i forskningsdesignet (Patton, 2002). I denne oppgaven har jeg hatt en eklektisk tilnærming til metodologien. I all hovedsak er denne oppgaven å regne som induktiv, men det kan diskuteres hvorvidt en abduktiv tilnærming er mer passende. Det har vært et dialogisk forhold mellom empiri og teori i denne oppgaven. I likhet med induksjon starter den abduktive tilnærmingen fra empirien, men teorier og perspektiver spiller inn i forkant eller i løpet av forskningsprosessen, som en stegvis-deduktiv-induktiv metode (Reichert, 2007:219;222; Tjora, 2012:18). I tråd med dette har noen teorier og perspektiver stått sentralt allerede fra starten, mens annet har blitt relevant i løpet av prosessen. Vektleggingen av induksjon kommer av at situasjonen er med på å forme studien (Postholm, 2010:26).

4.3 Forskningsprosessen fra start til slutt

Det som ble som utviklet seg til å bli et springbrett for oppgavens tematikk, var en samtale mellom meg og lillebroren min – en ung mann som omtrent har fått internett og sosiale medier inn med morsmelka, som også er motstander av feminisme. Jeg merket også at dette var en fortelling som jeg så på flere ulike plattformer på nett, spesielt utsagn som «Jeg er selvfølgelig for likestilling, men jeg er ikke feminist», eller «Feminisme er bare flåsete kampsaker og useriøse aktører». Med dette som inspirasjonskilde valgte jeg å konsentrere meg om unge menn og deres forståelse av feminisme og likestilling, der antifeministiske memer spiller en sentral rolle.

4.3.1 Utvalg

Utvelgelsen av informanter var strategisk. Jeg valgte informanter som har kvalifikasjoner som var sammenfallende med forskningsspørsmålene og de teoretiske perspektivene jeg benytter i undersøkelsen (Thagaard, 2009:55). Utvalgsriterier var som følger: i) unge menn og ii) deler antifeministiske memer. Det er også snakk om et tilgjengelighetsutvalg (Thagaard, 2009:56), da det var viktig for meg å sikre at informantene som ble rekruttert var villig til å faktisk delta i undersøkelsen.

Jeg opererte med en tentativ aldersavgrensning, der nedre alder var satt til 18 fordi jeg i tillegg til av pragmatiske årsaker ønsket informanter med noe livserfaring. Alderen ble også avgrenset med hensyn til muligheten til å snakke om dette som et fenomen hos unge menn (som konsumerer memer) og med tanke på profesjonsrelevansen ved oppgaven.

Den ene informanten jeg rekrutterte var 17 år. Dette endte opp med å bli en etisk overveielse jeg måtte ta. Fra Norsk senter for forskningsdata står det følgende: «Avhengig av prosjektets art og omfang, er vanlig praksis 15 års aldersgrense for samtykke, og 16–18 år ved innsamling av sensitive personopplysninger» (NSD, u.å.). NSD opplyser på sine nettsider at personopplysninger om politisk oppfatning og filosofisk overbevisning regnes som «særlige kategorier av personopplysninger», men jeg anser ikke mine spørsmål som søkende etter sensitive opplysninger. NSD har også vurdert det som tilstrekkelig at informanten selv samtykket til deltakelse (se vedlegg 1).

4.3.2 Rekrutteringsprosessen

Jeg har i denne oppgaven konsentrert rekrutteringen til å foregå i to byer. Av praktiske årsaker er dette i byer hvor jeg har nettverk. Rekrutteringen startet gjennom min bror, som fungerte som *portvokter* til mine informanter. «Portvakt» er en betegnelse på personer som har myndighet til å gi tilgang til et miljø og bistå med å skaffe informanter (Leseth & Tellmann, 2014:73). Videre har rekrutteringsprosessen foregått som en slags snøballutvelgelse (jf. Andrews & Vassenden, 2007). Til tross for fare for lite variasjon, var min antakelse at rekrutterte informanter kjente andre med like erfaringer (jf. Andrews & Vassenden, 2007:153).

Rekrutteringen har foregått i uoffisiell sammenheng gjennom sju ulike nettverk. Informantene som til slutt endte opp med å stille til intervju, hører imidlertid til i tre av disse nettverkene. Fra broren min kom det flere forslag til mulige informanter, der tre til slutt sa seg villig til å stille til intervju. Jeg har også benyttet meg av nettverket til en tidligere fotballtrener. Jeg har ingen ytterligere relasjon til disse informantene. Fra denne kanalen fikk jeg rekruttert to informanter. Jeg har også rekruttert en informant gjennom profesjonell tilknytning til en videregående skole. Dette er en informant jeg heller ikke har noen ytterligere relasjon til. Denne informanten ga meg kontaktinformasjon til en annen mulig informant, som også sa seg villig til å stille opp.

4.3.3 Planlegging og gjennomføring av kvalitative dybdeintervju

Intervjuene ble gjennomført ved hjelp av en intervjuguide med temafokuserte bolker som inneholder spørsmål og potensielle oppfølgingsspørsmål. Intervjuguiden gir rom for fleksibilitet i intervjusituasjonen, men er samtidig å regne som semi-strukturert (Dalen, 2011:28). Balanse mellom fleksibilitet og struktur er ønsket da det gir rom for at informantene skal kunne utbrodere om det som for dem føles relevant i deres posisjon, mens jeg samtidig ønsker å fremstå både profesjonell og noenlunde konsekvent i intervjuene, noe jeg oppnår gjennom strukturen (jf. Gilham, 2005:70). I tillegg er det i fenomenologisk inspirerte studier viktig å følge en slags mal slik at alle deltakere får uttalt seg om de samme emnene (Moustakas, 1994).

I forkant av gjennomføringen av intervjuene med mine informanter, utførte jeg et pilotintervju med en bekjent som jeg visste hadde posisjonert seg skeptisk til feminisme. Dette

pilotintervjuet skulle være til hjelp i den videre forskningen gjennom at det skulle gi meg i) en generalprøve med mulighet for revidering av intervjuguide, og ii) tilbakemelding fra en «tilnærmet informant» om hva som føltes relevant og ikke. I forkant av pilotintervjuet hadde jeg et stort utvalg potensielle memer. De fem memene som ble med videre i forskningen var de som fikk best respons i pilotintervjuet.

Narrativ tilnærming har preget utformingen av intervjuguiden. Jeg har forsøkt å skape rom for at informantene selv skulle kunne få prege hva som ble relevant for dem å fortelle. Jeg ønsket å få innblikk i deres erfaringer og forståelse av tematikken, og narrativ metode gir meg muligheten til å stille spørsmål slik at de selv kunne fortelle om dette (jf. Riessman, 2008). I tråd med dette har jeg også da forsøkt å la spørsmålene i stor grad være åpne for tolkning hos informantene. Jeg valgte å strukturere intervjuet slik at det ble bestående av tre deler. Første del består av oppvarmingsspørsmål og spørsmål knyttet til informantenes politiske interesse og internettvaner, tett knyttet opp mot deres egen praksis. Del to er dedikert til memer, og det er hovedsakelig her informantene i størst grad får rom til å selv å prege intervjuet, mens del tre omhandler spørsmål knyttet til oppfatninger av likestilling og feminisme.

I del to hadde jeg flettet inn visuelle midler i form av memer som skulle være behjelpelig i å føre samtalen og bringe frem assosiasjoner samt forstå hva slags rolle disse memene kunne spille i måten mennene kommuniserte på og tenkte rundt feminisme. Visuelle midler i narrativ analyse er hyppig brukt (Riessman, 2008:144). I tillegg var memene et av de sterkeste antydningene jeg selv hadde sett til antifeministiske tendenser på nett, og jeg ønsket videre å forstå memene gjennom dem som deler det – hva betyr delingen? Å benytte seg av bilder kan gi tykkere beskrivelser fordi det kan vekke følelser og viktige anekdoter (Riessman, 2008:179-180).

Jeg hadde ingen forhåndsbestemte spørsmål til informantene, og jeg la opp til at mennene fritt skulle få assosiere til memene. Etter at informantene hadde fått snakke om hvilke memer de selv pleier å dele, ba jeg om å få sende dem noen utvalgte memer som vi kunne diskutere videre. Måten dette ble utført på rent praktisk, var at jeg sendte fem memer via SMS til informantene mens vi snakket på telefon med headset slik at vi begge kunne se på disse samtidig og fremdeles konversere. De visuelle midlene fungerte som et verktøy som fikk i gang flere sentrale og relevante småfortellinger, i tillegg til at det skapte diskusjon rundt hvordan memene i seg selv kunne brukes som kommunikasjon og posisjonering. Bruk av

visuelle midler virket engasjerende for informantene, og memene ble således en viktig ressurs i intervjuet. I analysekapittelet har memene har fått tall ut ifra hvilken rekkefølge de ble introdusert til informantene.

Det er lydopptak og transkripsjon av dette som utgjør materiale for videre tolkning i analysen. Før intervjuet kunne starte, var det essensielt å få tillatelse fra samtlige informanter til å benytte meg av lydopptak under selve intervjuet. Lydopptak ble brukt for at den videre analysen skulle bli mer bekvem, samt gi muligheten til å anvende direkte sitater (Dalen, 2011). Dette har samtlige informanter samtykket til.

Intervjuene er gjennomført i tidsrommet 21. februar–21. mars. Varighet varierte fra 45 minutter til 95 minutter, basert på hvor god tid informantene hadde og hvor mye de ønsket å utbrodere. Noen av mennene var mer fāmælte enn andre, og noen intervjuer har naturlig nok vart kortere til tross for økt bruk av oppfølgingsspørsmål. Jeg har fulgt samme oppsett gjennom intervjuguiden i hvert tilfelle, men de ulike informantene har hatt ulike – til dels uforutsigbare – anekdoter og assosiasjoner til de ulike spørsmålene og memene, og samtalene har således tatt ulike veier i løpet av intervjuet. Intervjuene har i forbindelse med dette blitt tilpasset hver informant. Jeg har vært veldig klar overfor mennene at jeg ikke er på jakt etter noen evige sannheter eller fasitsvar, i et forsøk på å prøve å unngå at mennene skulle forsøke å fremme et bestemt narrativ som ikke nødvendigvis samsvarer med deres faktiske meninger og tanker. Jeg har også forsøkt å forsikre meg om at jeg har forstått informantene riktig gjennom å stille flere oppfølgingsspørsmål og stille spørsmål som «har jeg forstått det riktig hva gjelder...?», «kan du utdype...?» og lignende.

4.3.4 Utfordringer ved gjennomføringen

Av pragmatiske årsaker, samt med hensyn til informantenes egne ønsker, har jeg gjennomført telefonintervjuer. Jeg opplevde en motvilje hos potensielle informanter, og jeg så det nødvendig å inngå kompromiss om å gjennomføre telefonintervju, da det i det hele tatt var vanskelig å få informanter til å stille i utgangspunktet. For mange ble dette det som skulle til for å overtale dem til å stille til intervju. Tillit, konfidensialitet, respekt og gjensidighet er viktig i all forskning, og avgjørelsen om blant annet å la informantene være med på å prege hvordan intervjusituasjonen ble seende ut, var med på å styrke dette. Informantene har også

fått velge tidspunkt selv. Dette var for at informantene i størst mulig grad skulle føle seg komfortable ved å velge et tidspunkt og sted som passet for dem (jf. Tjora, 2012:39).

Jeg ønsket i utgangspunktet å gjennomføre intervjuer ansikt til ansikt, men samtlige informanter ønsket ikke å stille opp til dette. For å i det hele tatt å få gjennomført intervjuer, valgte jeg å gi informantene mulighet til å stille til et intervju over en videotjeneste. Informantene samtykket til dette på de premissene om at det ikke skulle være video, men bare lyd. Alle intervjuene har dermed foregått over FaceTime uten videofunksjonen. Ønsket om å gjennomføre intervjuene på disse premissene kan blant annet komme av at min studie inneholder sensitive temaer og personlige meninger og erfaringer. I tillegg har jeg inntrykk av at intervjuobjektene var redd for å skulle bli kritisert eller stilt til veggs. Dette er noe informantene mine eksplisitt har uttrykt til tross for at jeg har forsøkt å formidle at dette ikke er min intensjon.

4.4 Kvalitetskriterier

Ved innsamling av egen empiri er det spesielt viktig at man er bevisst sin egen forskerrolle og det faktum at det er umulig å oppnå full nøytralitet og objektivitet (Kvale & Brinkmann, 2015). På grunn av dette har jeg valgt å i stedet synliggjøre min egen subjektivitet gjennom forskningsprosessen. Dette vil være med på å styrke reliabiliteten ved forskningen. Reliabilitet, sammen med validitet og generaliserbarhet, er tre indikatorer på kvalitet innen forskning (Tjora, 2012:202).

Eget engasjement rundt tema kan både være en ressurs og en fallgrube. I forlengelse av dette er det også relevant her at jeg reflekterer over min rolle som kvinnelig forsker som studerer menns holdninger (Thagaard, 2009:200). Jeg tror dette var et aspekt ved informantenes sterke ønske om ikke å møte meg i en ansikt-til-ansikt-situasjon. Informantene var innforstått med at det kom til å bli stilt spørsmål som omhandlet antifeminisme og til dels kvinnehat, og jeg tror dette muligens opplevdes som et potensielt ubehagelig scenario.

Teknologiske rammer og kjønnspolitiske rammer er tilstede i metodeprosessen og må følgelig tas hensyn til. Utover dette er det også viktig å være bevisst og ta hensyn til det asymmetriske maktforholdet som eksisterer mellom intervjuer og informant, spesielt når det er yngre forskningsdeltakere (Kvale & Brinkmann, 2009). Både et reflektert forhold til min egen

forskerrolle og åpenhet for ulike perspektiver under forskningsprosessen vil være med på å unngå forutinntattheter.

I forlengelse av dette forekommer relevansen av første steg i fenomenologiske studier «epoche», altså det å fjerne seg fra bedømmelse (Moustakas, 1994). Dette var et essensielt steg i min forskningsprosess fordi jeg selv besitter meninger som ikke nødvendigvis samsvarer med de jeg kom til å møte hos informantene mine. Det var viktig for meg at det ikke skulle være en kritikk av dere syn, men heller en åpen tilnærming som skilte seg fra den hverdagslige måten jeg betrakter fenomenet på. I forlengelse av dette forteller utfordringer rundt rekruttering oss noe om fenomenet i seg selv.

For å styrke kvaliteten i denne oppgaven har jeg forsøkt å respektere informantenes fortellinger ved å presentere de i deres opprinnelige form. Korrekt gjengivelse er med på å styrke troverdigheten til studien (Lincoln & Cuba, 1985). Jeg har i første omgang transkribert intervjuet i sin helhet, før jeg forsøkte å sortere transkriberingen i deler, eller temaer. Jeg har også forsøkt å se på helheten i intervjuene – også her kalt fortellerspor. Denne kombinasjonen har blitt utført for i størst mulig grad å ikke gå glipp av informasjon som kom gjennom intervjuene. Det er imidlertid viktig å påpeke at mine tolkninger av det empiriske datamaterialet ikke representerer en endelig sannhet, men heller en mulig måte å tolke på.

Kvalitet målt i produksjon av kunnskaper sier noe om metning i utvalget (Kvale & Brinkmann, 2009). Metningspunktet nås idet det ikke lenger produseres ny kunnskap, men antall deltakere i min forskning vil bli begrenset av andre faktorer i tillegg. Antall deltakere er begrenset grunnet oppgavens omfang og tilgjengelige ressurser, og har endt på syv informanter slik at det skal være håndterbart å gjennomføre tidsmessig og gi rom for å analysere på en pålitelig måte (jf. Kvale & Brinkmann, 2009).

Hva gjelder repliserbarhet, er ikke dette nødvendigvis et mål med denne studien, noe det ofte ikke er ved studier der mennesker forholder seg til hverandre (Thagaard, 2009:198). Samtidig vil min åpenhet rundt hvordan dataene har blitt samlet og behandlet være med på å gi rom for at andre forskere potensielt kan finne lignende resultater. I forlengelse av dette kan det heller være aktuelt å snakke om en bekreftbarhet gjennom intersubjektiv enighet (se f.eks. Moustakas, 1994).

Riessman (2008:13) argumenterer for at bruk av narrativ analyse på et lite utvalg fremdeles har potensiale for å kunne generaliseres, men ikke nødvendigvis på en statistisk tilnærming med teoretiske proposisjoner. Generaliserbarheten kan trolig i beste fall strekkes til unge menn i liknende situasjoner. Her er det heller naturlig å snakke om naturalistisk generalisering i form av nytteverdien ved forskningens funn (Postholm, 2010). Hovedmålet er som nevnt å utvikle forståelse for og få økt innsikt i et fenomen og undersøke de tanker og erfaringer som eksisterer hos disse unge mennene tilknyttet det. Målet er ikke nødvendigvis å finne fasiten på hva forståelsen av feminisme blant unge menn er, men å se hvilke tendenser vi kan finne i det utvalget jeg har og hva det kan si om samfunnet for øvrig. Imidlertid er det relevant å fastslå at de resultater som forekommer i denne studien, likevel kan gi økt forståelse for sammenhenger utover disse individene (jf. Tjora, 2012:207).

4.5 Analysestrategi og behandling av empiri

I etterkant av intervjuene foretok jeg en transkripsjon av innsamlet data. I alle tilfeller valgte jeg å transkribere på bokmål, uavhengig av informantens dialekt eller talemåte. Dette kommer av at talemåte ikke har noe relevans for det jeg ønsker å undersøke i dette prosjektet, samtidig som det kan øke informantens anonymitet.

Etter transkripsjonen valgte jeg å delvis kode innsamlet data. Utsagn ble sortert og tolket, og det har foregått en analytisk prosess fra et beskrivende til et mer fortolkende nivå (jf. Dalen, 2011:59). Alle utsagn ble behandlet som likeverdige, i tråd med fenomenologisk tilnærming (Postholm, 2010:44). Kodingen ble gjennomført som et skille mellom utdrag fra intervjuet og en kolonne med stikkord som skulle fange utsagnene. Dette var første del av kodingsprosessen, en slags summeringsprosess, eller råkoding. I tråd med narrativ tilnærming påpekes det at en skal være forsiktig med koding fordi det er viktig at informantens narrativ beholder sin essens og stemme (Riessman, 2008:12).

I tråd med mine analyse spørsmål har jeg delt inn analysen min i tre deler, der hver del representerer hvert spørsmål. Med inspirasjon fra fenomenologi, hermeneutikk og narrativ tilnærming, er jeg i del én og to tett på hva mennene har sagt mens jeg i del tre presenterer narrativ. Del én er nært knyttet opp mot informantens praksis på nett og deres bruk og forståelse av antifeministiske memer. Del to bygger videre på dette, og omhandler mennenes forståelser av feminisme og likestilling. Del tre skiller seg noe fra de to foregående delene ved

at det er et annet analysenivå. Her ser jeg nærmere på hvilke narrative informantene trekker på i sine forståelser og beskrivelser, for å få et mer helhetlig bilde av informantenes fortelling. Det er spesielt her narrative analyse har gjort seg gjeldende.

4.5.1 Narrativ tilnærming

I denne delen vil jeg presentere hvordan narrative perspektiver blir operasjonalisert i min oppgave. I min narrative tilnærming er jeg opptatt av spørsmål som hva narrative avslører om personen og livsverdenen som det kom fra, og hvordan narrative kan fortolkes slik at det gir en forståelse av og belyser livet og kulturen det er skapt i. Narrativ i forskningen gir innsikt i hvordan individer gir mening. I min metodologiske tilnærming fokuserer jeg på bestemte aktører i en bestemt sosial setting i et bestemt sosialt tidsrom (jf. Riessman, 2008:11). Det foreligger en antakelse om at det ligger mye i hvordan og hvorfor ting blir fortalt, og at dette er kontekstavhengig – noe som igjen kan knyttes opp mot fenomenologiens vektlegging av forståelser og oppfatning av levd erfaring (Riessman, 2008:11), som jeg igjen er inspirert av i min innfallsvinkel.

Fortellinger oppstår ikke i vakuum; de dannes og mottas i en kontekst – deriblant interaksjonelt, historisk, institusjonelt, og diskursivt (Riessman, 2008:105). Narrativ er sosiale artefakter som forteller oss noe om samfunnet og kulturen så vel som personen eller gruppa (Riessman, 2008:105). En flerstemmighet nedfelt i narrative vil derfor være mulig å oppdage, og narrative kan si noe om hvilke normer og kollektive identiteter en forholder seg til. Individuelle narrative inkorporerer alltid andre med dem; våre narrative må til en viss grad samsvare med andres narrative (Lawler, 2008:30). Normer, eller internaliserte forestillinger, kan komme frem i narrative, og de sier noe om de forestillingene fortelleren har om verdenen (Bruner, 1991:11;15). Med dette som grunnlag vil jeg i analysen ta utgangspunkt i at informantenes narrative kan være uttrykk for fortolkninger og videreformidlinger av erfaringer og observasjoner med utgangspunkt i (et potensielt felles) internalisert kunnskap.

En sentral del (del to) av intervjuet omhandlet diskusjon rundt memer hentet fra et nettforum. Her ble det lagt opp til at informantene skulle få muligheten til å fortelle det de selv mente var relevant knyttet til de ulike memene. Her har informantene også ispedd ekskursjer om

spesifikke hendelser som har fått informantene til å reflektere rundt deres forhold til feminisme og likestilling.

Informantenes små, hverdagslige fortellinger sier noe om hvordan mennene konstruerer seg selv, mens de større fortellingene i større grad kan regnes som representasjon for verden og identiteter (jf. Bamberg & Georgakopoulou, 2008:372; Bamberg, 2006:141). Det som imidlertid er viktig å påpeke, er at det er informantenes livsverden, deres *opplevelse*, som er i fokus og av interesse; hvordan deler de, hvordan agerer de? Hvordan ser det ut fra deres ståsted? (jf. Dalen, 2011:15). Til sammen supplerer fortellerspor (helhet) og deler (tema) hverandre som analysestrategi: Hvilken presentasjon av seg selv ønsker de å gi? Hvem er de? Hva slags fortelling ønsker de å formidle om seg selv? Hva griper de fatt i? Jeg prioriterer informantenes egne perspektiver og fortellinger, noe som reflekterer inspirasjonen fra fenomenologi og narrativ analyse.

4.5.2 Presentasjon av informanter

Informantene vil heretter bli referert til henholdsvis som Andreas, Benjamin, Casper, Daniel, Emil, Fredrik og Glenn. Disse navnene ble tildelt tilfeldig fra en nettside med oversikt over guttenavn i Norge i alfabetisk rekkefølge. Dette er for å i større grad å sikre anonymitet. For å gjøre det oversiktlig for leseren og for meg selv, har jeg valgt å lage en tabell med informasjon over informantene. Tabellen under viser en oversikt over informantene, der alle har fått fiktive navn:

Tabell 1: Presentasjon av informantene

Tildelt navn:	Alder:	Sysselsetting:
Andreas	18 år	2. vgs.
Benjamin	19 år	Friår
Casper	18 år	3. vgs.
Daniel	18 år	3. vgs.
Emil	18 år	3. vgs.
Fredrik	19 år	3. vgs.
Glenn	17 år	2. vgs.

I tabellen over fremkommer det sysselsetting. Selv om dette ikke direkte har relevans for analysen min, er dette for oversiktlighetens skyld.

5.0 Analyse

De tre analysespørsmålene introdusert innledningsvis, utgjør inndelingen av analysekapittelet. I del én og to vil jeg forsøke å være så tett som mulig på hva mennene har sagt. Her vil jeg først forsøke å besvare analysespørsmål i) hvilket forhold har unge menn til antifeministisk humor uttrykt på nett? og ii) hvilket forhold og erfaringer har unge menn til likestilling og feminisme? Dette vil i stor grad være empirinært, og jeg vil samtidig koble på teori og tidligere forskning for å kunne analysere videre. I del tre presenterer jeg fire grunnleggende narrativer som er basert på det informantene selv har fortalt. Her søker jeg å besvare spørsmål iii) hvilke fortellinger om feminisme og likestilling kommer til syne i mennenes fortelling?

5.1 Unge menns forhold til antifeministisk humor uttrykt på nett

Jeg starter med memenes rolle i informantenes forhold til feminisme, antifeminisme og likestilling, da det ligger nært opp mot min opprinnelige nysgjerrighet og egen erfaring med fenomenet. Ved å utforske disse memene og hva informantene legger i delingen av dem, vil jeg kunne belyse spørsmålet knyttet til antifeminisme og mennenes forhold til feminisme.

5.1.1 Memenes funksjon: humor, politisk annonsering og motangrep

Informantene forteller at memer hovedsakelig har en humoristisk funksjon, og at humor ofte har røtter i ganske mørke ting – inkludert døde babyer, incest eller kvinnehat. Mennene sier seg likevel enig i at hva gjelder antifeministiske memer, så er det riktig å anta at det foreligger et politisk aspekt ved memene. Andreas sier for eksempel: «*Jeg synes det reflekterer hvilken side du tar. Av saken. Jeg tviler på at noen som var feminister ville delt akkurat det der*». I dette utsagnet blir det politiske standpunktet tydelig, spesielt i grensedragningen mellom hvem som deler slike memer – at feminister ekskluderes fra denne humorsjangeren fordi det faktisk foreligger et meningsaspekt ved det. Emils utsagn supplerer dette: «*Du kan vel si at jeg tok et politisk standpunkt, men det var ikke nødvendigvis intensjonen bak det*».

Selv om refleksjon ved delingen i utgangspunktet ikke var tilstedeværende, vil det ifølge Lindgren (2017) være mulig å fastslå deling av slike memer som politisk engasjement, og dermed være mulig å anse mem-delning som antifeminisme. Dette politiske standpunktet er synlig i informantenes internettkultur, der Benjamin forteller at han og kompisenes atferd på nett uttrykker ståsted: «*det viser hva man tenker*». Glenn forteller også at han ved å dele

antifeministiske memer, uttrykker sin motstand mot feminisme. Fredrik sier at å dele politiske memer forutsetter at man sier seg enig i budskapet:

Fredrik: Ja, det har jo en ideologisk bakgrunn. Det har jo med politikk å gjøre. Så jeg føler at hvis du skal dele noe av dette så burde du kanskje være enig. [...] det er kanskje et litt forvirrende tema for mange, for det er mange som har ulike meninger, så du burde i alle fall sende noe som er noe som treffer deg da. At du er enig i det, sånn at folk i alle fall forstår din oppfatning da.

Selv om informantene forteller at memenes originale funksjon er humor, er det tydelig at de tar et politisk standpunkt idet de velger å dele en antifeministisk mem, og at det samtidig er en sosial side ved det i at det skal annonseres og «at folk forstår din oppfatning». Deling av antifeministiske memer forstås som deling av humor med politisk bakteppe (jf. Shifman & Lemis, 2009). Således inngår deres atferd inn i mannosfæren (jf. Ging, 2017). Selv om disse informantene fastholder ved at de ikke henger på nettforum som r/TRP, virker det som de likevel har «tatt den røde pillen» (jf. Ging, 2017; Van Valkenburgh, 2018).

Mem#2: Moderne feminisme er verdiløst. Kilde: 9GAG

I en diskusjon rundt mem#2 kommer det spesielt frem at antifeministiske memer har en funksjon gjennom at det gir mulighet til å gjøre narr av feminisme uten å si det direkte (til jentene):

Casper: Ja, det... det er sånn vi liksom kan gjøre narr av vi guttene da. Uten å liksom mene det da, så driver vi å koddet med det.

Intervjuer: Mener dere det ikke i det hele tatt?

Casper: Altså vi synes jo at kvinner skal ha likestilling, holdt jeg på å si. Men vi liker liksom å koddet med feminismen.. for at de kjemper jo så mye for det, så det er et følsomt tema for dem. Uten å.. ikke liksom si det til jenter, så kan vi liksom gjøre narr av det.

Fra sitatet ovenfor kan det ut ifra Caspers opplevelse av feminisme også konkluderes med at det er et emne for kvinner, og at det er et skille mellom hvem man kan «koddet med» dette til og ikke, der kjønn blir avgjørende. Caspers opplevelse er også at «gutta koddet» med feminisme, og at dette er noe som ikke kan deles med feminister (jenter) fordi de ikke vil ta humoren ettersom det er «et følsomt tema for dem». Her blir informantens formodning om at feminismen er *kvinnens emne* forsterket, der menn representerer den patriarkalske modus som samfunnsstruktur som må endres (jf. Heath, 1988). Casper forteller også at de har en «liten feminist» i klassen som han aldri ville sendt slike memer til fordi hun ikke ville tatt humoren.

I et spørsmål om hvorfor han selv og andre menn deler antifeministiske memer, sier Andreas følgende:

Andreas: Jeg tror forskjellen ligger i det at menn ønsker ikke å ha det noe annerledes. Hvis menn hadde gått ut og sagt at vi ønsker mere rettigheter, så ville vi blitt kalt misogynister og ja.. kvinnehater. Vi ønsker ikke å ha det.

Det som kan trekkes ut av dette sitatet, er at antifeministiske memer fungerer som en slags motstand mot feminisme: «*Vi deler fordi vi ikke ønsker å ha det sånn*». Dette utvider funksjonen ved memer nevnt ovenfor, til å ikke bare annonsere til venner hva slags standpunkt de tar i saken, til også å være en direkte motsats til feminisme og feministiske verdier. I tillegg sier dette noe om hvordan den feministiske bevegelsen spiller inn i det sosiale rommet og bryter med menns posisjon i samfunnet (jf. Bourdieu, 1998), noe som kan være uønsket av menn grunnet trussel for tap av privilegier, posisjon, muligheter og makt (jf. Faludi, 1991; Buchbinder, 1994).

5.1.2 Memer som kilde til kunnskap om feminisme

Det Fredrik sier ovenfor om kunnskap om tema er også interessant. Flere av informantenes utsagn om feminisme og antifeministiske memer antyder at mye av kunnskapen kommer fra memer som sirkulerer på nettet. Dette blir tydelig i Emils utsagn tilknyttet mem#3:

Mem#3: feminister og generalisering. Kilde: LiveMeme

Emil: Det er jo helt klart at man får. Altså hadde noen vist meg 20 videoer eller 20 memes av det her, hvis jeg ikke visste noe om det, feminisme i det hele tatt.. eller hvis jeg bare visste litte grann, så hadde jeg jo skjønt at det er dette som er feminister. At de løper rundt og er hypokritisk[sic!].

Også Caspers fremstilling om hans bruk av memer gjør det tydelig at memer og internett er viktig for hvordan informantene skaper sitt bilde av feminisme:

Intervjuer: Er det noe du tenker at stemmer for feminister?

Casper: Ja, ifølge memes så gjør det det. For å si det sånn. [...] jeg er ikke så mye inne på nyheter og sånt, så jeg vet ikke hundre prosent hvordan dagens feminister er, men det er jo sånn man ser det for seg. [...] Det meste jeg hører om feminisme kommer fra memes. Jeg har jo hørt litt om det på nettet og sånn der [...] Jeg kan dessverre ikke så mye om feminisme. Så meningen min om det er liksom.. baser på det jeg har sett. Jeg kan liksom ikke hundre prosent hva det er.

Dersom det har seg slik at informantenes kunnskap om feminisme hovedsakelig kommer fra memer, kan dette bidra til å forstå hvorfor de deler antifeministiske memer. Politiske memer

(her: antifeministiske) vil være en spissformulering av fenomenet for at budskapet skal få gjennomslag (jf. Shifman, 2014). Fordi det er snevert tekst⁶ i memer, vil det potensielt også skape et snevert og polarisert forhold, der informantene må velge side, og det blir nærliggende å velge den siden som støtter dem. Dette fellesskapet gjennom SoMe danner grobunn for subkulturen med antifeminisme (jf. Ging, 2017).

Denne subkulturen fremlegger ensidige generaliseringer av feminisme, som er tydelig i formingen av informantenes syn på feminisme. Dette vises spesielt godt i hvilke kjennetegn informantene anser som grunnleggende hos feminister:

Casper: Ehm... Ifølge memes så heter de enten Karen eller Sarah eller noe sånn der.
[...] Ja, så utseendemessig så er de litt kjedelig i klærne, kan man si. Kanskje ikke rastafletter, men veldig kjedelig hår. Kjedelige klær med en genser over. Veldig sånn talk to the manager-frisyre⁷. [...] Når jeg tenker på feminisme så tenker jeg på Karen.

Her refererer informanten til en kjent mem på nettet, nemlig *Karen*. Ifølge Know Your Meme – som er å regne som et slags oppslagsverk for memer – er Karen «generally characterized as an irritating, entitled woman, sometimes as an ex-wife who took custody of ‘the kids’.» (KnowYourMeme, u.å (b)).

Fredrik meddeler at de feministene han kjenner, er «*litt annerledes i forhold til vanlige jenter*» og forteller at de ofte har kort hår og annen klesstil, og at de generelt skiller seg ut og at de blir lagt merke til. Casper og Fredrik sitter med et inntrykk av feminister som i stor grad er preget av den konteksten de har lært dette i, og det sier noe om at de har et generisk bilde på hva feminisme innebærer og hva en feminist er, preget av stereotypier, generalisering og negative konnotasjoner. Denne generaliseringen og stereotypifiseringen av feminister som «kjedelige Karens» kan belyses gjennom Shifman og Lemis' (2009) forskning på kjønnsrelatert humor, som i stor er preget av stereotypier og kjønnsdiskriminerende elementer. Disse elementene vil farge informantenes inntrykk av feminister dersom det har seg slik at det er deres primærkilde til kunnskap om fenomenet.

---

⁶ Her opererer jeg med et utvidet tekstbegrep à la Løvland (2010). Kombinasjon av verbalspråk, lyd og bilder på ulike måter som utnytter meningspotensialet i et uttrykk (f.eks. kombinasjon av tekst, bilder og kulturell kontekst i memer).

⁷ «Speak to the manager» Haircut er en kjent mem som refererer til en type kvinne som insisterer på å klage og snakke med ledelsen i diverse sammenhenger (KnowYourMeme, u.å (a)).

En annen karakteristikk ved feminister som informantene forteller at de har fått fra internett, er antakelsen om feminister som dobbeltmoralske. Fortellingen om feministenes egenrådighet over generalisering, som ble fortalt i forbindelse med mem#3, underbygger denne antakelsen:

Casper: Jeg føler at feminismen har en sånn egenrådighet over generalisering. Liksom at de kjemper for *equal rights*, men de snur med en gang det kommer *equal responsibility*.

Memers sentrale rolle i informantenes erfaring med feminisme blir tydeligere dersom vi ser nærmere på Caspers referanse til en mem han har sett tidligere. Et kjennetegn ved antifeministiske memer er tanken om å ville ha likhet, men ikke ansvar. Han sier selv at han ikke har noen informasjon om dette fenomenet utover det han har sett i denne memen, og memens innhold – eller politiske standpunkt – imiteres av informanten (jf. Shifman, 2014).

I likhet med Casper forteller også Emil om hans inntrykk av feminister som «hyklerske» og «dobbeltmoralske»:

Emil: [...] At feminister tar seg friheter, men er litt hypokritisk[sic!] og kritiserer, men gjør akkurat det samme. [...] Det får jo feminisme til å virke ordentlig dumt og teit. Egentlig. Det er egentlig bare masse kvinner som springer rundt og klager på menn, og så gjør de det samme. Rett og slett.

Dette er antakelser som informantene har lært gjennom blant annet memer, og tilsynelatende er innholdet internalisert hos informantene. Opplevelsen av feminister som «masse kvinner som springer rundt og klager på menn» virker generaliserende, og informantenes utsagn om feministenes egenrådighet hva gjelder generalisering blir noe motstridende. Generalisering av feminisme i populærdiskurs (her: memer) har som nevnt i det tidligere forsknings-kapittelet vist seg å være en viktig faktor i forståelsen av feminisme (jf. Buschman & Lenart, 1996:72). Stereotypifisering av feminisme i populærdiskurs (spesielt i massemedia) har vist seg å være en viktig faktor i mangel på assosiasjon til begreper (Buschman & Lenart, 1996:72). Dette blir spesielt viktig dersom memer (og andre populærkulturelle fenomener) faktisk er primærkilde til kunnskap om feminisme.

5.1.3 *Feminisme som flåsete kampsaker med useriøse aktører i mannosfæren*

Avslutningsvis i del én av analysen, vil jeg dra frem hvordan internett og SoMe mer generelt spiller inn i informantenes forhold til feminisme og antifeministiske uttrykk på nett. Det er spesielt to elementer som trekkes frem av mine informanter: #Metoo som feministisk

bevegelse og Ulrikke Falch som feministisk aktør. Grunnen til at disse inkluderes i dette kapitlet, er fordi kritikken mot disse ofte gjør seg gjeldende i form av memer eller i diskusjonsforum. Derfor blir det en del av den antifeministiske kulturen på nett (mannosfæren) som disse mennene er deltakende i.

I tråd med dette skal Emil fortelle litt om hva slags møte han har hatt med feminister, og drar frem et utsagn som samsvarer med hans inntrykk av feminister som «*litt touchy*»: «sticks and stones may break my bones, but it's always something to offend a feminist. Den synes jeg er litt morsom.» Emil forteller videre at vi må ta dagens feminisme med «en klype salt», og at det er viktig at man gjenkjenner en situasjon hvor kvinner utnytter posisjonen sin i. «Kvinner som utnytter posisjonen» sier noe om Emils forståelse av hva slags intensjoner feminister har i sine kampsaker.

Benjamin forteller at han mener at feminismen i dag delvis tar for seg fillesaker, og drar frem at #Metoo-bevegelsen⁸ har ført med seg mange mindre saker som har «*skapt stor provokasjon som jeg synes vi kunne vært foruten*». Han er spesielt skeptisk til denne saken fordi han mener at kvinner utnytter offerstatusen, og bare ønsker å ødelegge for menn eller gjenge seg selv med oppmerksomhet eller økonomisk gevinst. Dette mener han er et problem med feminisme, der de leter etter situasjoner de kan utnytte. Denne fortellingen kom i forbindelse med mem#2.

#Metoo-bevegelsen dras frem av flere av mine informanter som en feminist-sak som kan virke ødeleggende for menn fordi kvinner (feminister) utnytter situasjoner, trækker på menn og ødelegger livene deres:

Casper: [...] Voldtekt er jo ikke greit. Men jeg føler at de henger ut litt mennene da. [...] Jeg er ikke kritisk til det, men noen av de bare vil utnytte det bare for å få medieomtale og kanskje litt penger. Mens det egentlig ikke hadde en dritt for dem å si. At de var 110 prosent med på det for tjue år siden. Så det kan jo hende at de bare utnytter det. Men som sagt ved voldtekt og sånn der, så er det jo helt uakseptabelt. Og de har ikke turt å stå frem nå før #Metoo kom.

Anklager fra kvinner som det Casper formidler her, virker tilsynelatende å problematisere hvordan menn skal møte feminisme. Denne opplevelsen av urettferdighet kan belyses gjennom Buchbinders (1994) teori om antifeminisme, der menn føler de hele tiden må

---

⁸ Emneknaggen #Metoo ble brukt i en kampanje fra 2017 på sosiale medier, der kvinner delte historier om overgrep og seksuell trakassering.

rettferdiggjøre seg selv, og at det rokkes ved deres posisjon. Den delen av #Metoo som Benjamin og Casper stiller seg kritisk til, er den delen de føler representerer feminisme som helhet – en bevegelse som truer deres egne antakelser (jf. Buchbinder, 1994). Det som oppleves som falske anklager om sjåvinisme og trakassering som har kommet i forbindelse med #Metoo fra kvinner mot menn de daglig har hatt kontakt med, kan virke uforutsigbart og truende for menn.

Emil forteller også at han utallige ganger har sett på internett at kvinner påstår at de blir trakassert, og at hans inntrykk er at de føler seg krenket «*bare av at folk ser på, eller befinner seg i nærheten. Til ekstreme tiltak hvor menn bare befinner seg i nærheten og nyser på dem. Hvor feministene går helt av skaftet*». Moi (2006) presenterer også ideen om feminister som «sytete» kvinner som roper «sjikane!» i hytt og vær, og at dette ofte presenteres som grunn til at en ønsker å ta avstand fra dette fenomenet. Denne antakelsen forsterkes av Emils utsagn ovenfor om feminister som roper «trakassering bare noen nyser i nærheten».

Fredrik og Glenn drar også frem Ulrikke Falch⁹ som en «dårlig» feminist. Glenn forteller i forbindelse med mem#2 at feminister som Ulrikke Falch og andre går for langt. Å gå over streken viser til når det går negativt ut over menn eller når det oppleves som «irrelevant og masete». Opplevelsen av feminister som irrasjonelle, sytete og utnyttende ser ut til å være gjennomgående i deres fortelling om feminisme.

Kritikken mot Ulrikke Falch og likeartede feministaktører utdypes gjennom at informantene opplever det som dobbeltmoralsk. Ulrikke Falchs aktivisme angående kroppspress blir spesielt kritisert av mine informanter; å være lettkledd på hennes egen sosiale plattform, når hun selv kritiserer andre for det samme, er ikke noe som faller i god jord. Dette minner om kritikken antifeminister har mot «korrupte», «horete» og «upålitelige» kvinner som har blitt dratt frem som forbilder (jf. Ging, 2017:10). Også her ser informantene ut til å være forvirret over feministisk tilnærming til samfunnsproblemer, da den for dem oppleves som dobbeltmoralsk, kvinnefokuset og flåsete (jf. Holter, 1989).

---

⁹ Ulrikke Falch er en norsk skuespiller og aktivist, mest kjent for sin portrettering av Vilde i NRK-serien SKAM. I sosiale medier snakker hun mye om kroppspress, og hun har også gitt ut en bok kalt *Jenteloven: feministisk førstehjelp*.

5.2 Unge menns forhold til og erfaringer med likestilling og feminisme

I denne delen av analysekapittelet skal jeg ta for meg hvilke ideer om likestilling og feminisme som er synlig hos mine informanter.

5.2.1 Likestilling og feminisme sidestilles ikke

Skillet mellom likestilling og feminisme er spesielt fremtredende i empirien. Inntrykket Benjamin besitter, ser ut til å være preget av at feminismen ikke omhandler likestilling, men at det heller er en kvinnekamp som kan få negative konsekvenser for menn. I forbindelse med mem#2 sier Benjamin at feminisme i seg selv ikke nødvendigvis er «worthless», men at hvordan det har utspilt seg de siste to–tre årene er noe «vi burde gjøre noe med». Videre spør jeg hva som er problematisk med det han peker på som feminismes verdiløshet: «[...] Det har kommet så langt at det handler mer om nedtrykking[sic!] av menn enn frigjøring av kvinner».

Benjamin sier på fire ulike tidspunkt i intervjuet at han er for likestilling, men ikke feminisme, og to eksempler på dette er: «Altså jeg er jo fullstendig for likestilling, men fortsatt halvveis imot det som skjer på internett nå med feminisme [...]», og «[...] altså jeg er svært for likestilling, men.. der igjen mot moderne feminisme[...]». Når Benjamin sier at han er «halvveis imot det som skjer på internett nå med feminisme» og refererer til «moderne feminisme», forklarer han dette med hans opplevelse av at «vi lever i et krenkesamfunn», og at feminister på nett har en tendens til å gjøre selv «tørr komedie» om til «politiske saker». Videre forteller han at når en feminist blir krenket på internett, manifesterer dette seg som kjønnsdiskriminerende mot menn mer enn en likestillingskamp.

Andreas forteller om feminismens intensjoner som noe annet enn likestilling, og at det ikke er det samme som kjønnssegalarisme:

Andreas: [Feminisme] går ofte ut av sin vei for å ekskludere menn. Dette er ikke alltid en del av bare «dårlig feminisme» eller «pseudo-feminisme», det er sånn ved design og definisjon. Hvis genderegalitarisme [og feminisme] var det samme, så ville det ikke vært forskjellige ord, og folk ville ikke sagt sånn «jeg tror på likestilling, men jeg vil ikke identifisere meg som feminist». Forskjellen er i det at kvinner mener at de har verre rettigheter enn menn, og at de kan kjempe for kvinnelige rettigheter samtidig som de kjemper for likestilling mellom kjønnene.

Her forteller Andreas at det foreligger diskrepans mellom feminisme og likestilling. Han gjør et poeng ut av at begrepet feminisme i seg selv er problematisk ved å understreke at det ikke kalles kjønnsegalitarisme, og dermed ikke kan handle om å tilstrebe likhet mellom kjønnene. Andreas' utsagn kan videre tolkes til at han mener at feminister som kjemper for kvinnelige rettigheter, ikke kan kjempe for likestilling mellom kjønnene samtidig.

Emil forteller at han «*ikke gjør noe spesielt for å øke likestilling i Norge*», men at om likestilling skal «*ta å iverksettes fullt, så er det jo klart at jeg hadde støttet akkurat det*». Dette utsagnet viser informantens forståelse av likestillings- og feminismebegrepet. Å «*iverksette likestilling for fullt*» tyder på en forståelse av likestilling som i) ikke oppnådd, men samtidig ii) ikke er fullt iverksatt, til tross for at likestilling er å regne som offisiell politikk i Norge (jf. Mæland, 2015). Selv om jeg ikke kan si noe om informantens handling utover det han formidler til meg, så vil Holters begrepsliggjøring være et analytisk verktøy her som gjør det tydeligere å se grensedragningen mellom likestilling og feminisme. Informantene virker å passivt gi støtte til likestilling som prinsipp; de forteller at de ikke er engasjert i noen likestillingssaker, og har heller ingen ønsker om å delta i slike saker. En parallell her er Holters «*prinsipp-menn*» (jf. Holter, 1989:16).

Benjamin forteller at feminisme startet som noe veldig bra, og at «*moderne feminisme krever moderne løsninger*», men disse løsningene har ikke blitt funnet enda. Han mener imidlertid at noe må gjøres:

Benjamin: [...]vi er enda på det punktet der vi ja altså i hvert fall menn burde stille seg kanskje litt mer rett i ryggen mot feminisme.. altså mot moderne feminisme. Jeg føler at vi har nesten bare.. gitt opp. Altså vi sier ikke imot lengre. Og det tror jeg vi burde starte med igjen. Så klart, på en veldig forsiktig måte [...] altså... feminismen har jo nesten blitt *mer* enn feminisme.

Noe som blir relevant gjennom Benjamins utsagn her, er at menn har feminismen som objekt (jf. Heath, 1987). De må forholde seg til det, og bestemme hvordan de skal handle ut ifra deres posisjon. Benjamin inntar her en slags motstandsposisjon – feminisme må bekjempes. Intensjonen bak virker ikke å være ment som nevneverdig kvinnefiendtlig med tanke på hans uttrykte posisjonering i likestillingssaker.

Benjamins utsagn om at man må kjempe mot feminisme kan knyttes opp mot Faludis tilbakeslag-analyse og tilhørende virus-analogi. Dette underbygges av Glenns opplevelse av feminisme:

Glenn: Nei det er jo en gjeng med kvinner som vil kjempe for at kvinner skal ha lik rett som menn på alt sammen da [...] Og kanskje også litt over det, spør du meg da. [...] At jenter skal ha litt mer rettigheter enn gutter. I alle fall noen uttrykker seg på den måten.

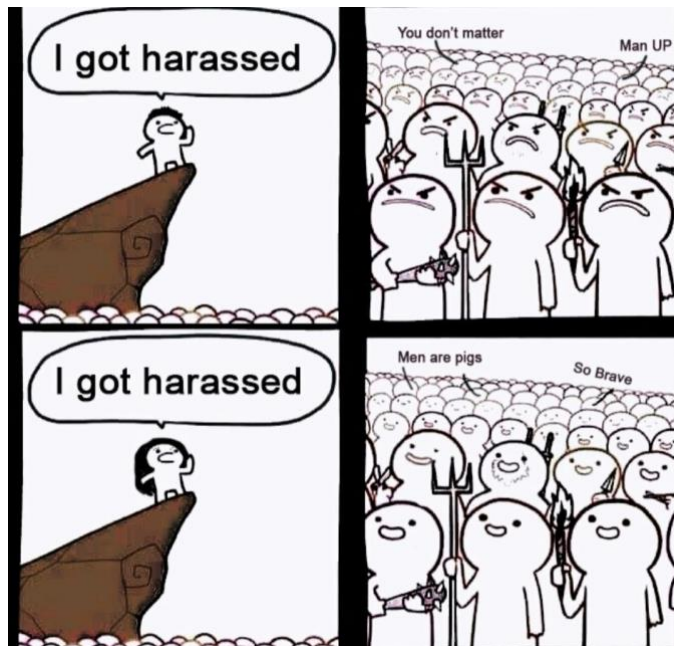
Også Fredrik har samme antakelse om dagens feminister. Han forteller at noen kjemper for *mer enn likestilling*, og at dette i lengden kan ha negative effekter på menn. Casper mener dagens feminister vil ha i pose og sekk:

Casper: Sant. Det er jo litt sånn i det daglige at menn må gå ut og måke innkjørselen mens kvinnene lager mat. Jeg vet ikke om det har noe med feminisme.. men det er mye av det. At menn skal gjøre det fysiske, mens kvinner sitter inne og sipper kaffe

Intervjuer: At det er ulike ansvarsområder?

Casper: Ja, og litt ujevn fordeling. De kjemper for likestilling, men vil ikke ha ansvaret, *equal responsibility*. De vil ha i pose og sekk.

Casper virker å være forvirret over kvinners (feministers) krav, og er usikker på hva en mann i samtiden skal være og gjøre, og i likhet med holdninger vi finner hos Holter (1989), føler han at kvinner vil ha både i pose og sekk. At informantene snakker om «*mer enn likestilling*» er en forståelse av likestilling som noe som kan fratras dem gjennom feminismens krav. Dette kan knyttes opp mot nullsum-spill-modellen. I modellen om likestilling er mannen den privilegerte, og det kvinner vinner ved økt likestilling, vil menn miste, og det er i forbindelse med dette mange menn som tror at likestilling er noe i likhet med et nullsum-spill (Holter, 1989). Å forstå likestilling som et nullsum-spill og likestilling som noe som gagnar både menn og kvinner, ser ut til å være det som skiller informantenes forståelse av «*feminismens mer enn likestilling*» og den delen av likestilling som de anerkjenner (den delen de kjenner fra norsk offentlig politikk).

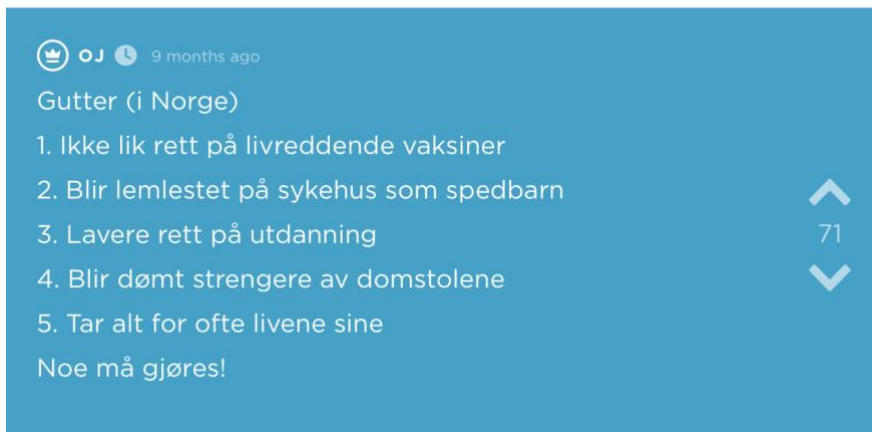
Mem#1: Trakassering og urettferdighet. Kilde: Reddit

For alle informantene har mem#1 fungert som et springbrett til videre anekdoter om urettferdighet som menn møter på, der det ifølge informantene ofte kan pekes på feminisme som syndebukk. Casper forteller at «folk ikke bryr seg fordi det er menn, og menn skal jo egentlig ikke ha det sånn» samtidig som kvinner får støtte når de står frem. Emil kommer med en lignende fortelling om at når en kvinne sier hun har blitt trakassert så er det «alltid støtte og herregud det er så bra at du kommer ut om det, men hvis en helt vanlig mann sier det, så er de sånn ja kult jeg bryr meg egentlig ikke[...]».

Informantene virker å være generelt positive til hvordan likestillingssituasjonen i Norge er i dag, men har samtidig noen områder de opplever som problematisk. Det som dras frem som utfordringer i forbindelse med likestilling i dag, er saker knyttet til menns mangel på dette. Jeg spør Glenn om vi har oppnådd likestilling, eller om det er noe vi fremdeles må jobbe for, og han trekker frem at det fremdeles er noe vi må jobbe for fordi menn opplever urettferdighet:

Glenn: Ja, det er noe vi må kjempe for. Vi har absolutt ikke oppnådd likestilling. For igjen det der i utdanningen, at noen har større fordeler med å være jente eller gutt. Det er jo ikke helt bra. Og at jenter kan åpne seg mer, og bli tatt godt imot sammenlignet med gutter. Så det er absolutt noe å jobbe mer da. Men at vi har kommet mye lengre, det er det ikke noe tvil om.

Mem#5: Jodel¹⁰ om gutters kamper. Kilde: Jodel

Emil forteller at han ville tatt med seg punktene i mem#5 *offline* og vist de til kompisene sine i friminuttet, og sier følgende: «Jeg må jo egentlig bare si meg enig i det som blir sagt der. Kanskje i kampen for at kvinner skal få så mange flere rettigheter, så blir jo kanskje vi guttene litt tatt bort fra søkelyset og glemt.»

I tråd med dette kan det være nærliggende å anta at informantene opplever at feminisme innskrenker deres handlingsrom og muligheter. I forlengelse av modellen om likestilling og nullsum-spill-teorien, lanserer Holter (1989:26) en antakelse om at menn har vært underpriviligerte når det kommer til å få vist andre sider ved den menneskelige personlighet, for eksempel omsorg for andre, lek, fantasi og vennskap. Dette ser ut til å være noe som står sentralt i informantenes fortelling om deres offerstatus overfor feminisme. Videre kan dette være med på å forklare deres fokus her, og hvorfor de føler seg underpriviligerte. Glenn sier eksplisitt at han skylder på feminisme for at gutter ikke kan åpne seg mer, og at det er et altfor stort fokus på jenter og kvinner, og at gutter og menn dermed «havner i skyggen» og opplever urett.

5.2.2 Forestilling om menn og kvinner som forskjellige

Avslutningsvis ønsker jeg å dra frem hvordan informantene snakker om forskjeller mellom menn og kvinner, samt hva de selv anser som overbevisende diskurs i sin meningsutvikling.

---

¹⁰ Denne jodelen blir i min oppgave presentert som en mem av pragmatiske årsaker. Jodel er en applikasjon der brukere anonymt kan dele tekst og bilder. Dette blir ofte tatt skjermdump av, og fungerer i praksis som en mem på f.eks. Instagram.

Mem#4: Kvinner som det underlegne kjønn. Kilde: Reddit

Mem#4 har i flere tilfeller fungert som startpunkt for å snakke om hva informantenes opplevelse av forskjeller mellom menn og kvinner. Når Andreas blir bedt om å utdype hva han mener er bakgrunnen til at menn og kvinner tar ulike livsvalg, blant annet når han skal forklare hvorfor det er flere menn i høyere stillinger mer høyere lønn, viser han til biologien:

Andreas: [...] Vi er jo forskjellige biologisk sett fra hverandre. Og det kan ikke jeg gå inn i og forklare, for det vet jeg ikke. Men det er jo forskjeller. [...] Det har sikkert noe å gjøre med testosteron, men jeg kan ikke si noe helt sikkert.

En fortelling som går igjen hos informantene, er vektleggingen av fysisk styrke og hvordan dette utarter seg forskjellig på tvers av kjønnene:

Benjamin: Altså, det er jo dessverre sånn at menn er jo generelt sett fysisk sterkere enn kvinner da. [...] Og det er jo ja altså så lenge det er bevis, så tenker jeg at det er riktig. Og uansett hvor kjipt det kan være, og jeg er helt enig i at det er jo litt dumt at det er sånn, men det er.. altså.. biologi. Bevis er jo lagt frem, så det er ikke noe man kan gjøre noe med [...]

Det er påfallende vektlegging av tester og «bevis» når det er snakk om hvorfor kvinner og menn har ulike karrierer og preferanser. Også Casper viser til antakelsen om kvinner som det svakere kjønn, og sier videre at de ikke har sjans mot menn fysisk.

Fakta, statistikk og andre målbare enheter er gjennomgående i informantenes fortellinger, og dette gjelder også når de forteller om andre som har overbevist dem. Fredrik drar frem Milo Yiannopoulos som en han ser opp til, som setter på plass irrasjonelle feminister med vitenskap og fakta:

Fredrik: Med vitenskap da. Og så han er ikke redd for å henge dem ut hvis de faktisk begynner å snakke om ting som er urelevant eller hvis de taper og de bare fortsetter å mase på det samme, så bare henger han dem ut. Han er ganske «savage», kan du si da.

Han drar også frem Steven Crowder som en god motstander mot feminisme fordi han benytter seg av faktabaserte argumenter som virker overbevisende for informanten:

Fredrik: [...] Jeg er enig i han ja. I så å si alt han stiller opp i. Han har gode argumenter, synes jeg. Han virker som han kan faktaene sine [...] Eller i alle fall når han Steven kontrer med fakta, og hun bare sitter og sier «nei det er ikke sant, det er sånn», da er det mye lettere å tro på ham.

Det kan virke som at informantene forsøker å skape mening i det de opplever som et forvirrende feministlandskap med moralfilosofiske uttrykk (jf. Holter, 1989), ved å belage seg på argumenter som kan oppleves som en motsats til det forvirrende, nemlig «harde fakta», statistikk og argumenter forankret i materielle størrelser.

5.3 Fire sentrale narrativ

Jeg velger å ende analysen min med å skrive frem noen narrativer, da det var enkelte fortellinger som gikk igjen på tvers av intervjuene, som kan være med på å belyse hvordan dette fenomenet kan forstås, og hvorfor antifeminisme er så synlig på nett som det er i dag. Dette kapittelet bygger videre på foregående analysekapitler.

Den empiriske forankring i dette kapittelet gjør seg gjeldende i presentasjonen av de fortellinger som har gått igjen, og noen ideer – eller narrativ – som er med på å forklare antifeminismes synlighet på nett. Flerstemmigheten i narrative vil si noe om mennenes livsverden, konteksten de er skapt i, hvilke normer og kollektive identiteter som foreligger (jf. Riessman, 2008). Fokus på de sentrale narrative og ideene om feminisme informantene trekker på i sine fortellinger, vil ytterligere belyse hvilken erfaring unge menn har med feminisme og antifeministisk humor på nett, samt deres forståelse av feminisme og likestilling i dag.

Narrativ 1: «Jeg er for likestilling, men vil ikke kalle meg feminist»

Med utgangspunkt i uttalelser fra mine informanter har jeg valgt å fokusere første sentrale narrativ rundt utsagn som presiserer mennenes støtte overfor likestilling, samtidig som de stiller seg kritisk til feminisme.

Andreas: [...] Hvis genderegalitarisme [og feminisme] var det samme, så ville det ikke vært forskjellige ord, og folk ville ikke sagt sånn «jeg tror på likestilling, men jeg vil ikke identifisere meg som feminist» [...]

Et interessant punkt her er hvorvidt det er desidert motstand mot feminisme som politisk bevegelse, eller om det er et spørsmål om identifikasjon. Ofte er moderat feministhat bunnet i det å være ubekvem med identitetsaspektet ved feminisme (jf. Moi, 2006; Svendby, 2012). Andreas' behov for å skille mellom likestilling og feminisme gjør det rimelig å anta at han i og for seg ikke er imot feminismens grunntanke om likestilling og kvinners ønske om å forbedre sin posisjon i samfunnet (jf. Delmar, 1986:13; Buchbinder, 1994:14), men at det snarere er forståelse av feminisme som kvinners ønske om å endre sin posisjon i samfunnet til å *forbigå* menn.

Benjamin har uttrykt at han ikke regner feminisme og likestilling for å være det samme. Emil er per Wojnickas (2016) definisjon antifeministisk idet han sier at han tar avstand fra feminisme og feministiske verdier, men sier samtidig at han ville støttet likestilling dersom det ble iverksatt for fullt, noe som viser til en i) passiv holdning, ii) uvitenhet om likestillingsprosjektet og iii) syn på feminisme som ikke samsvarer med synet på likestilling. Prinsipielt er informantene mine for likestilling og lik arbeidsdeling, mens de samtidig mener at likestilling på mange måter har kommet langt nok.

«En viktig del av Ola Nordmanns selvoppfatning går ut på at han er mann i et land der folk er likeverdige. Det gjelder også mann og kvinne» (Holter, 1989:36). Dette narrative stemmer overens med informantenes narrativ om likestillings-Norge; et land der menn og kvinner er likestilt – også i likestillingskampen, og der feminisme gjør dette forholdet skjevt. Narrative som grunnleggende påståelig angående støtte overfor likestilling, samtidig som et ønske om å ta avstand til feminisme, kan belyses gjennom Buchbinders (1994) antakelser om den mannlige diskursen som skal være politisk korrekt og sensitiv overfor kvinners personlige og

politiske behov, men at han samtidig vil beholde ting som de er. Feminisme rokker ved dette, noe som er tydelig når Glenn forteller at han aldri kunne vært feminist fordi feminisme er bestående av «kvinner [som] skal ha en del mer fordeler enn menn da, for eksempel. Og at noe av det kan gå opp mot hat mot menn, kan man si». I likhet med Heath (1987) problematiserer informantene menns posisjon i feminismen. Glenn forteller eksplisitt at menn ikke kan være feminister, men at de godt kan kjempe for kvinnelige rettigheter og likestilling.

Glenn forteller at de positive sidene ved feminisme er ved de parallellene som kan trekkes mellom feminisme og likestilling, men at feminisme har gått for langt i at «det går over til at kvinner skal ha mer rett enn gutter» – «Mer fordeler og alt sånn der». Sentralt i dette narrativet er nemlig antakelsen om at «feminister ønsker mer enn likestilling». Jeg ønsker å trekke videre på Caspers «pose og sekk»-analogi. I dette narrativet eksisterer anklagen fra Casper om at feminister ønsker «equal rights», men ikke «equal responsibility». Her kommer det også frem fortellingen om feministene som useriøse aktører som ønsker å forbedre sin posisjon i samfunnet på bekostning av menn. Denne situasjonen virker å være truet for mine informanter i det narrativet de presenterer. En parallell til Buchbinders (1994) antakelse om den nye mannen som støttende overfor kvinners rettigheter som strategi for å beholde sin posisjon, kan være med på å belyse dette narrativet. Ved å presisere sin støtte overfor likestilling blir dette muligens en måte å uttrykke støtte på uten å måtte endre sin atferd betraktelig.

Narrativ 2: «Vi guttene blir tatt bort fra søkelyset og glemt»

Det andre narrativet jeg anser som sentralt i denne analysen, er det som omhandler informantenes fortelling om opplevelsen av urettferdighet. Andreas føler at i kampen og jaget etter økte rettigheter for kvinner, så blir menn urettferdig behandlet. Informantenes tendens til å differensiere mellom likestillingspolitiske kampsaker og feminisme blir fremtredende også i dette narrativet. Feminisme forblir kun et emne som mennene må forholde seg til fordi det også omhandler dem, mens likestilling blir en sak for dem også, som de føler eierskap til i motsetning til feminisme.

Overlappen fra forrige narrativ ligger i det Daniel anser som «mer enn likestilling» i feminisme sammenlignet med offentlig likestillingspolitikk, der «det kan være litt problematisk med at det blir for mye fokus på kvinner i stedet for fokus på begge kjønn», og at

«menn havner i skyggen av kvinner». Daniel uttrykker at han føler seg neglisjert i likestillingssaker fordi feminisme glemmer menn. Dette tyder på at informantens oppfattelse av feminisme som snevert fokusert på kvinner, oppleves urettferdig og «problematisk».

Fredrik sier at Norge burde være «såpass likestilt» at man kan fokusere på menn i likestillingspolitiske saker, og mener at kvinner får for mye oppmerksomhet fra feminisme. I likhet med fortellinger presentert ovenfor, mener Fredrik at feminismens overveldende fokus på jenter og kvinner gjør at menn havner i skyggen – dette oppleves som at feminismen ikke har rom for menn, og at det også oppstår et fokus som går på bekostning av menn.

I forlengelse av antakelsen om at feminisme innskrenker mennenes handlingsrom, forteller Andreas at feminismens saker går på bekostning av menn. Han viser eksempelvis til økt konkurranse i noen yrker, der han utbroderer med å si at han mener at kvinner får en urettferdig fordel, og kjønnskvolter og -poeng ser ut til å være et irrasjonelt og forvirrende krav (jf. Holter, 1989 om feministenes villedende krav):

Andreas: [...] For akkurat nå er det sånn at kvinner har en to til én sjanse til å komme inn på de universitetene de ønsker innenfor STEM-yrkene. Og de har en fire til én sjanse til å bli ansatt i de yrkene.

Andreas' utsagn her er spesielt interessant fordi det handler om at han beskylder feminismen for økt konkurranse – en konkurranse som for ham oppleves som mindre før feministene hadde noe de skulle ha sagt om saken. Andreas' sjanser minker fordi kvinners sjanser øker, noe som for ham oppleves urettferdig og som «*det motsatte av likestilling*».

I sitatet «*kvinner skal ha en del mer fordeler enn menn da, for eksempel. Og at noe av det kan gå opp mot hat mot menn, kan man si*», inntar Glenn en slags offerposisjon. Dette kan forstås ved å trekke på Gings presentasjon av nye hybrid-maskuliniteter der menn posisjonerer seg som offer for feminisme, som tillater dem å distansere seg fra hegemonisk maskulinitet, samtidig som de bevarer makthierarkier (Ging, 2017). Informantene er eksplisitt støttespillere overfor kvinner og sier de ønsker likestilling begge kjønn, samtidig som de ønsker å ta avstand fra feminisme som de opplever å være offer for i ulik grad.

Det kan trekkes en tråd her til det som i Ging (2017) blir presentert som betamaskulinitet. Ging ser en tendens til personlige angrep mot feminister, og det er stadig følelser (ofte sinne)

som er nøkkeldriveren bak dette (Ging, 2017:10). Narrativet underbygges av Benjamins utsagn om feminisme som mer «*nedtrykking[sic!] av menn*» enn «*frigjøring av kvinner*». Narrativet bunner i følelsen av urettferdighet og et angrep fra feminisme (jf. Buchbinder, 1994). Dette er spesielt interessant fordi slike utsagn ofte kommer fra hvite menn med signifikant kulturell kapital, som likevel føler seg marginalisert (jf. Ging).

Narrativ 3: «Når han kontrer feminismen med fakta er det mye lettere å tro på ham»

Dette narrativet forteller noe om hvordan informantenes livsverden formes. Her er det tilsynelatende en grensedragning mellom fakta og moralfilosofi, der fakta representerer det som former og overbeviser i deres livsverden, mens moralfilosofi blir det som regnes som feministers forvirrende krav.

Noe jeg la spesielt merke til i samtlige intervjuer med disse unge mennene, er det de viser til som virker overbevisende for dem selv. I tillegg til at flere av informantene har noe usikre kilder (blant annet memer som hovedkilde til kunnskap om feminisme), så er det en type retorikk som ser ut til å særlig overbevise informantene. Denne retorikken grunner hovedsakelig i materielt målbare enheter, fakta og statistikk for eksempel i form av fysisk styrke, IQ og statistiske undersøkelser. En side ved feminisme som virker å være spesielt vanskelig for mennene å ta fatt i, er det som for dem opptrer som mer abstrakt og vanskelig å konkretisere. Da er det andre narrativ bunnet i fakta som overbeviser dem mer, for eksempel de fra Yiannopoulos og Crowder, som har faktabasert argumentasjon som informantene ser på som «*savage*» og håndfast. Dette er spesielt tydelig i hvordan Fredrik forteller om Yiannopoulos og Crowder som har overbevist ham om at feminismen ikke burde tas seriøst: «*Når Steven kontrer med fakta, og hun bare sitter og sier «nei det er ikke sant, det er sånn», da er det mye lettere å tro på ham*».

I tråd med dette peker informantene på forskjeller mellom kjønn som biologisk betinget, og i forlengelse av dette at barrierene ikke er samfunnsskapte. Dette er utsagn som kommer frem først og fremst i forbindelse med mem#4, som er den memen som i størst grad handler om kjønnsstereotyper fremfor kritikk mot feminisme. I tillegg til dette er det ofte konkrete og materielle faktorer som dras frem når jeg spør informantene på hvilke områder vi ikke har oppnådd likestilling i Norge i dag. Det er hovedsakelig lønn, utdanning og yrker som dras frem her.

Narrativ 4: «Vi deler antifeministiske memer fordi vi må stå imot feminisme»

Det siste narrativet omhandler hvordan informantene snakker om deling av antifeministiske memer og det normative aspektet ved det. Andreas forteller at de deler antifeministiske memer fordi «de ikke ønsker å ha det sånn». Med dette mener han at han ikke ønsker feminisme og bruker memer som kommunikasjonsform og ideologisk annonsering.

Informantene forteller at de har delt memer som kan virke fornærmende overfor kvinner og/eller feminister. De fleste informantene sier også at de ville delt eller trykket liker på de memene jeg presenterer for dem. Min antakelse var at memer ville spille en sentral rolle i å forstå narrativet til disse mennene. En videre antakelse var at memer fungerer som kommunikasjonsmiddel blant venner, og at ulike memer vil kommunisere ulikt. Mennene forteller om antifeministiske memers funksjon som at de «viser hva man tenker» og at de viser hvilke politiske standpunkt de tar. Dette er tydelig i måten informantene forteller om sitt forhold til antifeministiske memer på, eksempelvis når Benjamin sier at memene ikke bare har en humorfunksjon, men også fungerer som en politisk posisjonering: «[...] Memes i bunn og grunn var jo ment som ren humor, men de har jo blitt politisk engasjert[sic!], de har jo det».

Samtlige informanter er svært aktive på nettet. Ingen er spesielt aktive når det kommer til å delta i kommentarfelt/forum, men de leser mye og deler en del med venner mer privat. Når jeg spør informantene om deres internettvaner og hvordan de kommuniserer på nett, kommer de med utsagn som «Det går mye i memer» – her er det hovedsakelig i form av deling til venner (private brukere er hovedregelen, ofte i «DMs» på Instagram) og tagging i kommentarfeltet (også her på Instagram). Memer er derfor viktig i narrativene til disse unge mennene fordi det hovedsakelig er her de uttrykker denne politiske overbevisningen.

I dette narrativet tilhører utsagn som «Ja, det burde jo ikke være sånn» og lignende ytringer når de ser memene eller snakker om urettferdighet som preger deres livsverden. Informantene har antakelser om hvordan verden burde sett ut med tanke på likestilling, og det kan således sies å være et normativt aspekt ved deres mem-delning. Ved å dele memene sier de hvordan de ønsker at verden burde se ut (eller ikke se ut), noe som trekker på Shifmans (2014) teoretisering om det normative aspektet ved politiske memer.

5.4 Oppsummering

Et viktig funn i denne oppgaven er rollen internett og SoMe spiller i informantenes forhold til feminisme og likestilling. I analysen har det kommet frem at informantenes internettvaner, særlig memer, spiller en sentral rolle her. For mine informanter er grensdragningen mellom likestilling og feminisme essensiell. Dette skillet forteller mye om hvordan mennene forstår feminisme som noe annet enn likestilling for begge kjønn. Feminisme oppleves som «fienden» i deres livsverden. Gjennom utsagn om at menn havner i skyggen, at vi ikke har oppnådd likestilling fordi menn ikke kan uttrykke noen følelser, og at menn ikke kan være feminister, viser til en forståelse av likestilling som noe som omhandler og omfavner dem, mens feminisme er et emne for kvinner som samtidig jobber imot menn. I motsetning til feminisme, oppfattes det som stuerent å snakke om likestilling fra et mannsperspektiv.

Samtlige av mennene regner seg ikke som politisk engasjert. Saker som nevnes som potensielt interessante er saker som omhandler økonomi; bompenger, skatt, eiendom og lignende. Dette henger også sammen med hvordan informantene peker på økt likestilling og tilhørende tap av privilegier som et nødvendig tap, fordi samfunnet som helhet tjener på dette. Dette kan trekkes opp mot det økonomiske aspektet ved likestilling, at økt likestilling kan virke økonomisk gunstig for ulike deler av samfunnet (jf. Bergstrøm, 2013a). I motsetning til feminisme, som er noe mer filosofisk og ikke nødvendigvis synlig i målbar fruktbarhet som økonomisk gunst.

I kapittel 5.3 presenterte jeg et nytt nivå i analysen min, nemlig hvilke narrativ informantene mine trekker på i sine fortellinger. De narrative som jeg har analysert meg frem til hos mine informanter, er å regne som sosiale artefakter som kan fortelle oss noe om samfunnet og den kulturen disse narrative har oppstått i, så vel som informantene som individer og som gruppe (jf. Riessman, 2008:105). Til sammen supplerer fortellerspor og tematiske deler hverandre i analysen av deres narrativ, og viser at narrative er preget av i) grensdragning mellom likestilling og feminisme, ii) feminisme som et emne for kvinner som menn må forholde seg til, iii) faktabasert overbevisning der feminisme er svevende og iv) antifeminisme på nett som deres «motangrep». Fortellersporene er preget av formuleringer, innsigelser og avklaringer der feminisme er noe de ikke har eierskap til. Antifeministiske memer spiller i deres narrativ en rolle som budskapsformidler – et motangrep mot urettferdigheten de opplever gjennom feminisme.

Informantenes utsagn kan peke i retning av at deres oppfatning er at feminismens kamp for like rettigheter er oppnådd (jf. Moi, 2006), og at det som av informantene oppfattes som snevert og ensidig kjønnsfokus, ikke lenger er like relevant i dagens samfunn og søken etter likestilling *for begge kjønn*. Likestilling slik informantene oppfatter det blir normen, og det som avviker fra dette i form av feminisme, blir ansett som «ekstremt», «useriøst», og må «tas med en klype salt», som blant annet Emil sier. At informantene sier at feminister ønsker «*mer enn like rettigheter*», blir i forlengelse av dette en portrettering av feminister som sjåvinister eller «mannehatere». Mois (2006) presentasjon av ideer om feminisme underbygger denne antakelsen; fortellingen preges av opplevelsen av feminister som fanatiske, gale ekstremister som er maktsyke og villige til å trække på menn for å forbedre sin posisjon.

6.0 Avslutning

Selv om jeg ikke plasserer informantene inn i en maskulinitetskonstruksjon, vil en mer egalitær maskulinitetskonstruksjon, presentert av de Boise (2014) som *inkluderende maskulinitet*, være fruktbar her. Denne formen for maskulinitet skisserer menn som respektable overfor kvinner. Informantene uttrykker ikke eksplisitt noe behov for dominans over kvinner. I deres fortelling ønsker de å formidle et budskap om at likestilling er bra, at de kan si ifra seg privilegier, og at kvinner og menn er likeverdige. Samtidig ønsker de ikke å gi fra seg *for mye* (noen feminister ber om *mer* enn likestilling), og feminister generelt er tilnærmet beskrevet som fanatikere, mannehatere og flåkjeftete kvinner som roper høyt om tullele ting.

I Connells (1995) mildere maskulinitetskonstruksjon blir menn skissert som respektable overfor kvinner, samtidig som de anser feminister som fanatiske, nebbete ekstremister (jf. Connell, 1994:79-80). Forståelsen av kjønn og maktrelasjoner som blir presentert gjennom Connell (1995) og de Boise (2014) er med på å belyse hvordan mine informanter snakker om likestilling som noe selvsagt, noe som angår dem, og noe de støtter «fullt ut», samtidig som de ønsker å ta avstand fra feminisme som noe moralfilosofisk for kvinner, brukt som et ideologisk våpen mot menn. Det er nærliggende å konkludere med at informantene genuint tenker at feminisme har blitt til kvinnesjåvinisme og flåsete kampsaker ut ifra de narrative de trekker på, samt det forholdet de har til antifeministiske uttrykk på nett (à la det vi så hos Listhaug innledningsvis).

Feminismens påståtte tilbakeslag har vært en overordnet nysgjerrighet i denne oppgaven. Å se på dette med inspirasjon fra fenomenologien og hermeneutikken, har gitt meg mulighet til å se på informantenes meningstilskrivning i en kontekst. Faludi var en tidlig eksponent for tilbakeslag-teorien med stemmer fra 80-tallet, og antakelsen om tilbakeslag er gjenkjennelig i nyere forskning, men med en ny, sentral komponent – sosiale medier (SoMe). Hvordan informantene snakker om memene og forklarer disse, samt hvordan de relaterer det til sine egne tanker om feminisme og likestilling, har gitt økt innsikt i antifeminisme på nett i dag. I min oppgave forekommer det ingen ekstreme utsagn à la de vi finner i TRP-forum eller i Incels-sammenheng, men det kan likevel argumenteres for at det er en form for antifeminisme i tråd med den forskningen som har blitt presentert av eksempelvis Ging (2017).

I møtet mellom unge menn og kontroversielle sider ved feminismen gjennom eksempelvis Ulrikke Falch, samt det inntrykket de har av #Metoo-bevegelsen, dannes det en motvilje til å skulle identifisere seg som feminist eller støtte feminisme. I forlengelse ønsker jeg å diskutere hvorvidt mennenes deling av antifeministiske memer kan anses som et feministisk tilbakeslag à la Faludi (1991) og McRobbie (2009). Ved å trekke på McRobbies (2009) antakelse om at feminismen er «undone»: Den delen av feminisme som ikke har blitt tatt opp i offentlig politikk i form av likestilling mer generelt, virker for informantene som kontroversiell og utydelig, og forlengelse av feminisme vil således være noe de ikke ønsker å identifisere seg med. Det som overlapper mellom feminisme og offentlig likestillingspolitikk, virker for de unge mennene å være ivaretatt av andre aktører. Deriblant legger de sin lit til at offentlige organer og politikk ivaretar likestillingsarbeidet, og at feminismen blir «noe mer enn likestilling». Dette er et utsagn som gjør seg gjeldende i del to av analysekapittelet.

Videre linjer kan trekkes opp mot Mois analyse av samtidens oppfattelse av feminisme, der det eksisterte en antakelse om at alle oppegående personer er for likestilling. I forlengelse av dette må det bety at feminister er fanatiske ekstremister som ikke fortjener å bli tatt seriøst (jf. Moi, 2006:1737). Forskningen angående kvinners forhold til ulike begreper knyttet til feminisme, viste at de ulike begrepene har ulik meningsbæring (jf. Buschman & Lenart, 1996). Resultatene viste feminismestøtte som et dynamisk konsept, der det forekom støtte for likhet for kvinner, men samtidig en motvilje mot å identifisere seg som feminist eller generelt støtte feminisme (Buschman & Lenart, 1996:71-72). Denne antakelsen forsterkes gjennom det skille Andreas spesielt trekker mellom feminisme og likestilling (egalitarisme).

Informantene uttrykker at de må relatere seg til en sak for å kunne interessere seg for det (jf. Daniel, som forteller at han kun engasjerer seg i saker som om «noe som angår meg da»). Dette tydeliggjør hvordan feminisme også er et emne menn må forholde seg til, selv om de kanskje ikke føler seg som feminismens subjekt (jf. Holter, 1989). «Hva med meg?»-fortellingen står sentralt i narrativet om at menn havner i skyggen for feminisme, og kan samtidig minne om lite abstraksjonsnivå hos informantene. Samtidig kan det å dele eller trykke liker på antifeministiske memer regnes som politisk engasjement, ifølge Lindgrens (2017). Konsumering av antifeministiske memer har flere klare sosiale funksjoner: Informantene posisjonerer seg, viser politisk engasjement, de uttrykker seg og kommuniserer seg imellom, skaper et sosialt fellesskap blant kompisar, og fører en slags kamp mot feminisme (jf. Benjamin om å stå rett i ryggen mot feminisme).

Ved å rette fokus på internett-konteksten hva gjelder forskning på antifeminisme (i Gings ånd), er det mulig å si noe mer om hvordan feminismens tilbakeslag ser ut i dag. Det er spesielt internett som muliggjørende for subkulturer, og den kulturelle informasjonen som foreligger i memene som gjenskapes hos mennene og virke rå være internalisert (jf. Miltner, 2014; Shifman, 2014) som underbygger dette. Den gruppebaserte interaksjonen som foregår her, gir mulighet for overføring av personlige og sosiale markører. Det antifeministiske aspektet ved memene som mine informanter deler, blir overført idet de trykker 'liker' og deler det med sine kompiser, og de får fortalt sine fortellinger gjennom disse (jf. Haugseth, 2013; Page, 2012). De antifeministiske memene «sminker» et bilde av antifeminisme som tilsynelatende appellerer til informantene, på lik linje som det ble påpekt i antifeministiske populærkulturelle fenomener (eksempelvis journalistikk og TV) i Faludi og McRobbies analyse.

Mannsfæren er en del av universet som mine informanter kan tenkes å være en del av. Informantenes konsumering av antifeministiske memer plasseres inn i mannsfæren fordi det viser til et fellesskap på nett der det kommuniseres med en antifeministisk diskurs. Dette er spesielt viktig fordi mennene selv sier at de tar et politisk standpunkt når de trykker liker eller deler en antifeministisk mem. Det er både hvordan informantene sprer memer på mikronivå mellom sine nærmeste kompiser, og hvordan dette blir synlig på makronivå utover dette (jf. Shifman, 2014). Casper fortalte at kompiserne kan ta frem memene igjen på skolen, og «*flire av det i lunsjen*». Det er også interessant at det følger dem utenfor internett også.

6.2 Konklusjon

Problemformuleringen jeg presenterte innledningsvis, var: *Hvordan erfarer og forstår unge norske menn som deler antifeministiske memer på sosiale medier, feminisme og likestilling?* Gjennom mine tre analysespørsmål og informantenes fortellinger har jeg fått innsikt i forståelsene informantene har av dette fenomenet.

I deres fremstilling av feminisme og likestilling er det tilsynelatende viktig for informantene å presisere at de er for likestilling, og at de synes dette er en god ting. De tenker at likestilling handler om like muligheter, og at dette er en motsetning til feminisme, som blir ensidig kjønnspolitisk i kvinners favør (og menns ufavør). Informantene viker ikke å være imot kvinner eller kjønnslikestilling, men er «antifeminister» per definisjon, fordi deres inntrykk er

at det potensielt kan være en trussel for deres posisjon i samfunnet, og deres muligheter. Dette oppleves som urettferdig for informantene.

I forlengelse kan dette anses som et feministisk tilbakeslag på lik linje med Faludis analyse på 90-tallet og McRobbie på tidlig 2000-tallet, der populærkultur i form av for eksempel massemedia og TV spilte en sentral rolle i hvordan feminisme ble oppfattet av folket. I stedet for antifeministisk journalistikk er det nå snakk om antifeministisk humor som preger sminkingen av antifeminisme. I tillegg til at de antifeministiske memene har en humorfunksjon, fungerer de også som ideologisk annonsering og politisk engasjement for mennene. Antifeministiske memer ser ut til å være en primærkilde til kunnskapen de besitter om fenomenet, noe som vil farge deres syn på likestilling og feminisme.

6.2.1 Videre forskning

Jeg er klar over kompleksiteten ved det jeg har presentert i denne oppgaven. Det har vært flere aspekter som har måttet vike plass grunnet oppgavens omfang. Derfor er det relevant å påpeke temaets behov for ytterligere oppmerksomhet. En mulig innfallsvinkel da er så se hva slags mann og maskulinitet – samt forståelse av dette og seg selv som mann i konteksten – som eksisterer knyttet til fenomenet. Dette kan fortelle oss noe om statusen rundt maskulinitet og mansrollen. Et annet interessant synspunkt er hvordan en lignende analyse ville sett ut dersom utvalget var annerledes, eksempelvis ved å fokusere på unge kvinner som har lignende internettvaner som mennene i min undersøkelse. Nettopp fordi kvinner har blitt presentert som feminismens subjekt, vil denne analysen trolig se annerledes ut.

I lys av McRobbies antakelse om at feminismens ideer har blitt tatt opp blant annet i statlige organer, vil et organisasjons-perspektiv med tilhørende prosesser og diskurs være interessant. Også skolen som institusjon i samfunnet vil være relevant her. Både av personlig interesse og av profesjonsrelevans antar jeg at en større innsikt i hvordan det undervises om feminisme og likestilling i skolen vil være fruktbar for å forstå hvordan bildet av feminisme formes hos unge i dag.

Informantene konstruerer kontinuerlig et narrativ som skal virke overbevisende i den gitte konteksten. Fordi konstruksjonen ikke skjer i vakuum, må også jeg som intervjuer inkluderes i den narrative analysen. Rekrutteringsprosessen og følgelig utvalget er preget av at dette er et

vanskelig tema, der jeg som forsker trolig vil spille en rolle i hvem som sier ja. Jeg spekulerer rundt hvorvidt en mannlig forsker ville hatt utslag for forskningens utfall og empiri.

I tråd med dette er det relevant å påpeke en mulig feilkilde, der utvalget i stor grad er preget av menn med likt forhold til fenomenet. Et større utvalg, med ulike informanter kan potensielt belyse fenomenet i større grad. Jeg har ikke et utvalg som sikrer bredden av unge menn som helhet. I tillegg er Norges kontekst i en særegen posisjon. Dette kommer også tydelig frem i oppgaven gjennom at det også av informantene er tendenser i USA som dras frem som viktig element i diskusjonen rundt dette fenomenet. En komparativ studie kunne vært relevant her.

6.2.2 Avsluttende kommentarer

I denne oppgaven har jeg ikke tatt sikte på å være kritiker av informantenes posisjonering, men heller forsøkt å forstå et fenomen. Jeg er feminist, og jeg hverken skammer meg eller skjuler dette faktum. Men, jeg støtter likevel ikke alle sider ved feminismen. Den feminismen som mine informanter stiller seg spesielt kritisk til, er jeg ikke nevneverdig overrasket over at de gjør nettopp dette basert på den kunnskapen om feminisme og likestilling som de besitter. Jeg vil imidlertid ikke unnskyldes deres antifeministiske tendenser, og jeg ønsker heller ikke en slutt på feminismekritikk. Som alt annet (som jeg også lærer bort til elevene mine) så er kritisk tenkning en grunnpilar i samfunnet, og nødvendig for at verden skal utvikle seg i riktig retning. Deres oppfatning av debatten virker å være ensidig, og en motreaksjon virker naturlig. Jeg tror det er viktig å høre på hva disse unge mennene ønsker å formidle, og samtidig skape en kultur for både økt kunnskap og økt forståelse fra begge sider for å unngå å rykke to steg tilbake.

Tabuet knyttet til å kalle seg feminist, kan virke kontra produktivt i likestillingskampen. De negative konnotasjonene som har vært tydelig i tidligere holdningsforskning, samt via den fortellingen mine informanter formidler, virker å være bakgrunn for mange misforståelser av hva begrepet sikter til. Den versjonen av feminisme som har stått i bresjen for mange positive endringer i samfunnet forsvinner og ser ut til å være mistet i en tilskitnet versjon av begrepet som preger informantenes forståelse av feminisme, samt motiverer deres antifeministiske atferd på nett.

Litteraturliste

- Adresseavisen. (2017, 02.10). Skolen bør også tilpasses guttene. *Adresseavisen*. Hentet fra <https://www.adressa.no/mening/leder/2017/10/02/Skolen-bør-også-tilpasses-guttene-15380879.ece>
- Andrews, T. & Vassenden, A. (2007). Snøballen som ikke ruller. Utvalgsproblemer i kvalitativ forskning. *Sosiologisk tidsskrift*, 15(2), 151-163. Hentet fra https://www.idunn.no/file/pdf/33213544/snoballen_som_ikke_ruller_utvalgsprobleme_r_i_kvalitativ_forskning.pdf
- Arntzen, S. F. (2018, 21. september). Feminismens bølger. *Putsj*. Hentet fra <https://putsj.no/artikkel/feminismens-bolger>
- Bamberg, M. (2006). Stories: Big or small: Why do we care?. *Narrative Inquiry*, 16(1), 139–147. <https://doi.org/10.1075/ni.16.1.18bam>
- Bamberg, M. & Georgakopoulou, A. (2008). Small stories as a new perspective in narrative and identity analysis. *Text and Talk*, 28(3), 377–396. <https://doi.org/10.1515/TEXT.2008.018>
- Belshaw, D. (2014). *The Essential Elements of Digital Literacy*. Hentet fra: <http://digitalliteraci.es/>
- Beasley, C. (2008). Rethinking Hegemonic Masculinity in a Globalizing World. *Men and Masculinities*, 11(1), 86–103. <https://doi.org/10.1177/1097184X08315102>
- Beasley, C. (1999). *What Is Feminism? : An Introduction to Feminist Theory*. London: SAGE Publications Ltd. Hentet fra <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=372456&site=ehost-live>
- Bergstrøm, I. I. (2013a, 07. juni). Historien om likestillingslandet. *Kilden kjønnsforskning*. Hentet fra <http://kjonnsforskning.no/nb/2013/06/historien-om-likestillingslandet>
- Bergstrøm, I. I. (2013b, 03. desember). Breiviks kompendium avslører logikken bak antifeminismen. *Kilden kjønnsforskning*. Hentet fra <http://kjonnsforskning.no/nb/2013/12/breiviks-kompendium-avslorer-logikken-bak-antifeminismen>
- Bhabha, H. K. (1995). Are You a Man or a Mouse? I Berger, M., Wallis, B. & Watson, S. (Red.), *Constructing Masculinity*. New York: Routledge
- Bourdieu, P. (1998). *Den maskuline dominans* (2. utg.). København: Tiderne Skifter.
- Buchbinder, D. (1994). *Masculinities and Identities*. Melbourne: Melbourne University Press
- Buschman, J., & Lenart, S. (1996). "I Am Not a Feminist, but...": College Women, Feminism, and Negative Experiences. *Political Psychology*, 17(1), 59-75. <https://doi.org/10.2307/3791943>
- Bruner, J. (1991). The narrative construction of reality. *Critical Inquiry*, 18, 1–21.
- Bruns, A. and J. Jacobs (2006). *Uses of blogs*. New York, Peter Lang.
- Clark, V., Garner, S. N., Higonnet, M., & Katrak, K. (2014). *Anti-feminism in the Academy*. New York: Routledge.
- Connell, R. W. (1995). *Masculinities* (2. utg.). Cambridge: Polity Press.
- Connell, R. W. (2000). *The Men and the Boys*. Los Angeles: University of California Press.
- Connell, R. W., & Messerschmidt, J. W. (2005). Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept. *Gender & Society*, 19(6), 829–859. <https://doi.org/10.1177/0891243205278639>
- Dalen, M. (2011). Intervju som forskningsmetode – en kvalitativ tilnærming. Oslo: Universitetsforlaget.
- Dagens næringsliv. (2014, 28.03). – Skolen er best for jenter. *DN.no*. Hentet fra <https://www.dn.no/nyheter/politikkSamfunn/2007/10/17/-skolen-er-best-for-jenter>
- de Boise, S. (2015). I'm Not Homophobic, "I've Got Gay Friends": Evaluating the Validity of

- Inclusive Masculinity. *Men and Masculinities*, 18(3), 318–339.
<https://doi.org/10.1177/1097184X14554951>
- Delmar, R. (1986). What is Feminism, i Mitchell, J & Oakley, A (Red.), *What is Feminism?* (s. 8-32). Oxford: Basil Blackwell.
- Duncanson, C. (2015). Hegemonic Masculinity and the Possibility of Change in Gender Relations. *Men and Masculinities*, 18(2), 231-248.
<https://doi.org/10.1177%2F1097184X15584912>
- Ehrenreich, B. (1995). The Decline of Patriarchy. I Berger, M., Wallis, B. & Watson, S. (Red.), *Constructing Masculinity*. New York: Routledge
- Ertesvåg, F. (2003, 27.05). Mener skolereform ga jenteskole. VG. Hentet fra <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/skole-og-utdanning/mener-skolereform-ga-jenteskole/a/61157/>
- Faludi, S. (1991). *Det store tilbakeslaget. 90-åras kvinnebilde*. Oslo: Aschehoug.
- Garrison, E. K. (2004). Contests for the Meaning of Third Wave Feminism: Feminism and Popular Consciousness. I Gillis, S., Howie, G. & Munford, R. (Red). *Third Wave Feminism. A Critical Exploration* (1-6). New York: Palgrave Macmillan
- Gilham, B. (2005), *Research Interviewing. The Range of Techniques*. Berkshire: Open University Press.
- Gillis, S., Howie, G. & Munford, R. (2004). Introduction. I Gillis, S., Howie, G. & Munford, R. (Red). *Third Wave Feminism. A Critical Exploration* (1-6). New York: Palgrave Macmillan
- Ging, D. (2017). Alphas, Betas, and Incels: Theorizing the Masculinities of the Manosphere. *Men and Masculinities*, 1-20. <https://doi.org/10.1177/1097184X17706401>
- Haugseth, J. (2013). *Sosiale medier i samfunnet*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Heath, S. (1987). Male feminism. I Jardine, A. & Smith, P. (Red). *Men in Feminism* (s. 1-32). New York: Routledge.
- Holst, C. (2009). *Hva er feminisme*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Holst, C. (2013). Likestilling. *Tidsskrift for kjønnsforskning*, 37(2), 191-198. Hentet fra <https://www.idunn.no/file/pdf/61404188/likestilling.pdf>
- Holter, Ø. G. (1989). *Menn*. Oslo: Aschehoug.
- Holter, Ø. G. (2018, 31. oktober). Jordan Petersons tynne fortelling om Norge. *Kilden kjønnsforskning*. Hentet fra <http://kjonnsforskning.no/nb/2018/10/jordan-petersons-tynne-fortelling-om-norge>
- Know Your meme. (u.å. (a)). Hentet 28. mai 2019 fra <https://knowyourmeme.com/memes/speak-to-the-manager-haircut>
- Know Your Meme. (u.å. (b)). Hentet 13. mai 2019 fra <https://knowyourmeme.com/memes/karen>
- Kvale, S. (2007). *Doing Interviews*. London: Sage Publications Ltd.
<https://dx.doi.org/10.4135/9781849208963>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervjuet*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Leseth, A. B. og Tellmann, S. M. (2014). *Hvordan lese kvalitativ forskning?* Oslo: Cappelen Damm
- Lincoln, Y. S. & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Newbury Park, California: SAGE
- Lindgren, S. (2017). *Digital Media and Society*. London: Sage Publications Ltd.
- Likestillings- og diskrimineringsloven (2017). Lov om likestilling og forbud mot diskriminering (LOV-2017-06-16-51). Hentet fra <https://lovdata.no/LTI/lov/2017-06-16-51>
- Løvland, A. (2010). Multimodalitet og multimodale tekster. I *Tidsskriftet viden om læsning* nr. 7, s. 1-5 Hentet fra: <http://www.videnomlaesning.dk/media/1607/anne-lovland.pdf>

- (5s.)
- McRobbie, A. (2009). *The Aftermath of Feminism. Gender, Culture and Social Change*. London: SAGE
- Miltner, K. (2014). "There's no place for lulz on LOLCats": The role of genre, gender, and group identity in the interpretation and enjoyment of an Internet meme. *First Monday*, 19(8). <https://doi.org/10.5210/fm.v19i8.5391>
- Moi, T. (2006). "I Am Not a Feminist, but...": How Feminism Became the F-Word. *PMLA*, 121(5), 1735-1741. Hentet fra <http://www.jstor.org/stable/25501655>
- Moustakas, C. E. (1994). *Phenomenological research methods*. Thousand Oaks, California: SAGE.
- Munro, E. (2013). Feminism: A Fourth Wave? *Political Insight*, 4(2), 22-25. <https://doi.org/10.1111/2041-9066.12021>
- Mæland, E. (2015, 12. november). Statsfeministen som ingen kunne målbinde. *Kilden kjønnsforskning*. Hentet fra <http://kjonnsforskning.no/nb/2015/11/statsfeministen%20som%20ingen%20kunne%20målbinde>
- Nagle, A. (2016). The New Man of 4/Chan. *The Baffler*, 30, 64-76. Hentet fra <http://www.jstor.org/stable/43959201>
- Nielsen, H. B. (red.) (2014). *Forskjeller i klassen*. Oslo: Universitetsforlaget. Kap. 1, s. 11-32
- NSD – Norsk senter for forskningsdata. (u.å.). *Sentrale begreper*. Hentet 23.04.19 fra https://nsd.no/personvernombud/hjelp/sentrale_begreper.html
- Page, R. E. (2012). *Stories and Social Media. Identities and Interaction*. New York: Routledge.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research & Evaluation Methods*. Thousand Oaks, California: SAGE.
- Postholm, M. B. (2010). *Kvalitativ metode: en innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Reichertz, J. (2007). Abduction: The Logic of Discovery of Grounded Theory. I A. Bryant & K. Charmaz (red.), *The Sage Handbook of Grounded Theory* (214–228). Los Angeles: SAGE.
- Riessman, C. K. (2008). *Narrative Methods for the Human Science*. London: Sage Publications Ltd.
- Sedgwick, E. K. (1995). "Gosh, Boy George, you must be awfully secure in your masculinity". I Berger, M., Wallis, B. & Watson, S. (Red.), *Constructing Masculinity*. New York: Routledge
- Shifman, L. (2014). *Memes in Digital Culture*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press.
- Shifman, L. & Lemish, D. (2010). BETWEEN FEMINISM AND FUN(NY)MISM. Analysing Gender in Popular Internet Humour. *Information, Communication & Society*, 13(6), 870–891. <https://doi.org/10.1080/13691180903490560>
- Spencer, J. (2004). Introduction: Genealogies. I Gillis, S., Howie, G. & Munford, R. (Red). *Third Wave Feminism. A Critical Exploration* (1-6). New York: Palgrave Macmillan
- Svendby, R. (2012, 01. juni). Motgift mot feministhatet. *Kilden kjønnsforskning*. Hentet fra <http://kjonnsforskning.no/nb/2012/06/motgift-mot-feministhatet>
- Teigen, M. (2006). Holdning til likestilling – nye polariseringstendenser. *Sosiologisk tidsskrift*, 14(3), 254-275. Hentet fra https://www.idunn.no/st/2006/03/holdning_til_likestilling_-_nye_polariseringstendenser
- Thagaard, T. (2009). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. (3. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Tjora, A. (2012). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

- Turner, D.W. (2010), 'Qualitative Interview Design. A Practical Guide for Novice Investigators.' *The Qualitative Report*, 15(3), 754-60.
- Utdanningsdirektoratet. (2013). *Læreplan i samfunnsfag (SAF1-03)*. Hentet fra <https://www.udir.no/kl06/SAF1-03>
- Van Valkenburgh, S. P. (2018). Digesting the Red Pill: Masculinity and Neoliberalism in the Manosphere. *Men and Masculinities*. <https://doi.org/10.1177/1097184X18816118>
- Waddock, S. (2016). Foundational Memes for a New Narrative About the Role of Business in Society. *Humanist Manag J(1)*, 91-105. <https://doi.org/10.1007/s41463-016-0012-4>
- West, C. & Zimmerman, D. H. (1987). Doing Gender. *Gender & Society*, 1(2), 125– 151. <https://doi.org/10.1177/0891243287001002002>
- Wojnicka, K. (2016). Masculist groups in Poland: Aids of mainstream antifeminism. *International Journal for Crime, Justice and Social Democracy*, 5(2), 36-49.

Vedlegg 1: Godkjenning fra NSD

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

26.05.2019, 21:23

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Unge menn og anti-feminisme

Referansenummer

136081

Registrert

14.01.2019 av Ingri Rogne - ingrrogn@stud.ntnu.no

Behandlingsansvarlig institusjon

NTNU Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet / Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap (SU) / Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Ingvill Stuvøy, ingvill.stuvoy@ntnu.no, tlf: 73590673

Type prosjekt

Studentprosjekt, årsstudium

Kontaktinformasjon, student

Ingri Rogne, ingrrogn@stud.ntnu.no, tlf: 95749093

Prosjektperiode

10.01.2019 - 06.06.2019

Status

16.04.2019 - Vurdert

Vurdering (2)

16.04.2019 - Vurdert

NSD har vurdert endringen registrert 8.4.2019. Endringen innebærer at det inkluderes personer under 18 år i utvalget.

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg 16.4.2019. Behandlingen kan fortsette.

Basert på en helhetsvurdering av prosjektets art og omfang, vurderer NSD at det er tilstrekkelig at informantene selv samtykker til deltakelse, så sant de er fylt 16 år.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Lasse Raa
Tlf. personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

11.02.2019 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen vil være i samsvar med personvernlovgivningen, så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjema med vedlegg 11.2.2019. Behandlingen kan starte.

MELD ENDRINGER

Dersom behandlingen av personopplysninger endrer seg, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. På våre nettsider informerer vi om hvilke endringer som må meldes. Vent på svar før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige personopplysninger samt særlige kategorier av personopplysninger om politisk oppfatning og filosofisk overbevisning frem til 6.6.2019.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11 og art. 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes uttrykkelige samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 a, jf. art. 9 nr. 2 bokstav a, jf. personopplysningsloven § 10, jf. § 9 (2).

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet

- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

OneDrive er databehandler i prosjektet. NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Lasse Raa
Tlf. personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

Vedlegg 2: Informasjonsskriv til informanter

Vil du delta i et forskningsprosjekt om anti-feminisme blant unge menn?

Er du for likestilling, men synes feminisme er teit? Har du noen gang delt anti-feministiske memer med vennene dine på nett, eller ledd av «flåsete» feministiske ytringer og kampsaker? Jeg søker informanter til et forskningsprosjekt der formålet er å undersøke hva unge menn tenker om feminisme og likestilling i en anti-feministisk vinkling.

Formålet med prosjektet er å forstå anti-feminisme blant unge menn i Norge i dag, spesielt hvordan dette utspiller seg på nett. Jeg ser tendenser til anti-feminisme på internett i hva som deles blant unge menn. Hvordan skal vi forstå denne delingen – hva ligger bak, og hvilken forståelse og erfaringer hører til? Jeg ønsker å gjennomføre intervjuer med menn som ikke regner seg selv som feminister, som er i starten av voksenlivet (i alderen 18-22 år). Prosjektet gjennomføres av Ingri Rogne som en masteroppgave i sosiologi ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU), institutt for sosiologi og statsvitenskap. Veileder i prosjektet er postdoktor Ingvill Stuvøy.

Dersom du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du stiller opp til et intervju med meg. Varighet er regnet til å være omtrent 60 minutter. Intervjuet vil hovedsakelig bestå av spørsmål knyttet til dine tanker og meninger om anti-feminisme, feminisme og likestilling, samt hvordan du opptrer på internett i forbindelse med dette. Det vil bli brukt lydopptak under intervjuene. All data vil bli behandlet konfidensielt og anonymisert; navnet ditt vil bli erstattet med et pseudonym og det vil ikke være mulig å spore noen av opplysningene tilbake til deg. Prosjektet avsluttes juni 2019, og lydopptak vil da slettes. Jeg vil kun bruke opplysningene om deg til formålene jeg har presenterer i dette skrevet. Det er frivillig å delta i prosjektet, og dersom du velger å delta kan du når som helst trekke samtykke.

Prosjektet er godkjent av Norsk senter for forskningsdata AS (NSD), som har vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket. Prosjektnummeret er 136081 og du kan søke opp dette for videre opplysninger om prosjektet. Du kan også kontakte NSD på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Hvis du er interessert i å delta i prosjektet, eller dersom du har spørsmål tilknyttet det å være informant, ta kontakt med meg (ingrogn@stud.ntnu.no). Du kan også ta kontakt med min veileder, Ingvill Stuvøy (ingvill.stuvoy@ntnu.no).

Vennlig hilsen

Prosjektansvarlig (veileder)
Ingvill Stuvøy

Student
Ingri Rogne

Vedlegg 3: Intervjuguide

Ingri Rogne

1

Intervjuguide

Jeg heter Ingri Rogne og kommer fra institutt for sosiologi og statsvitenskap ved NTNU der jeg nå skriver master. Jeg ønsker å undersøke unge menns forhold til og erfaringer med feminisme og likestilling. Jeg ønsker å få innsikt i fenomenet vi ser i dag med anti-feministiske tendensene, synlig spesielt på nettet.

Før vi starter vil jeg be om tillatelse til å benytte lydopptak under intervjuet. Dette vil gjøre at jeg kan opprettholde informasjonen så korrekt som mulig. Prosjektet avsluttes juni 2019, og lydopptak vil da slettes. Du vil så klart også bli anonymisert. Dette innebærer at jeg bruker andre navn og presenterer historiene slik at de ikke vil være gjenkjennelig eller kunne spores tilbake til deg. Det er frivillig å delta i prosjektet, og dersom du velger å delta kan du når som helst trekke samtykke.

Intervjuet vil ideelt sett vare i omtrent 60 minutter, men dette holder jeg styr på og er ikke noe du trenger å tenke på. Før vi setter i gang vil jeg be deg om å signere en samtykkeerklæring.

Har du noen spørsmål til det jeg har sagt til nå?

Oppvarmingsspørsmål

- 1) Kan du først fortelle litt om deg selv?
  - a. Hvor gammel er du?
  - b. Utdanning?
- 2) Er du politisk engasjert
  - a. i for eksempel likestillingssaker eller saker knyttet til spesifikke kjønn?
    - i. Hvilke saker?
- 3) Hvordan er dine internettvaner?
  - a. Deltar du mye i diskusjoner på nettforum og lignende?
    - i. Hvilke fora?
    - ii. Hvilken type deltakelse?
  - b. Sender du memer og lignende til venner?
    - i. Hvor finner du disse?
    - ii. Hvilke type memer deler du mest?

Hovedspørsmål**Tema: anti-feminisme på nett**

- 1) Har du noen gang delt noe (memer/innlegg på nett) som du tror kan virke fornærmende overfor kvinner/feminister?
- 2) Be informanten om å vise slike memer/innlegg i forum som han har delt/liket/ledd av (med «kvinnefiendtlig» innhold, som latterliggjør feminismen eller lignende).
  - a) Kan du beskrive hva du ser i denne memen?
  - b) Hvem har du delt dette med?
    - i. Anonymt/ikke anonymt?
  - c) Hvorfor har du delt dette?
    - i. Hvilken funksjon har det (morsomt? Politisk?)
      1. Hvorfor er det eventuelt morsomt?
      2. Hvilket eventuell politisk standpunkt tar du?
- 3) Eventuelt vise populære kvinnefiendtlige/anti-feministiske memer, jodler, diskusjoner fra nettforum etc.
  - a) Ville du delt dette?
    - i. Hvorfor/hvorfor ikke?

ii. Hvem ville du delt med?

4) Hva ville du *ikke* delt av lignende innhold?

- a) Hvor går grensa/hva er for grovt? Få informanten til å utdype
- b) Er det noen han aldri ville delt slikt innhold med? Hvorfor/hvorfor ikke?

6) Hvorfor kan man reagere annerledes på kvinnefiendtlig/anti-feministisk humor? Humor som ideologi?

Tema: Feminisme og likestilling (≠)

1) Hva er likestilling for deg?

- a. Hva tenker du er de viktigste likestillingspolitiske kampene?
- b. Tenker du at likestilling fremdeles er noe vi trenger å kjempe for i Norge i dag?
- c. Er likestilling oppnådd?

2) Vanskelig spørsmål! Hva er dine tanker om kjønn og kjønnsroller?

- a. Sosial konstruksjon, biologi, personlighet og preferanser
- b. Maskulinitet og feminitet
- c. Normer og roller – tilhører man noen plasser basert på kjønn?

Undertema: nullsumspill

1) Tenker du at likestilling er bra for både kvinner og menn - eller mener de at menn taper på likestilling/likestillingsprosjektet slik det har tatt form i Norge?

Tema: Feminisme

3) Hva er din opplevelse/oppfatning av feminisme?

- a. Hvor har du lært dette? Har du noen spesielle informasjonskanaler som har vært med på å forme denne oppfatningen?
- b. Hvordan ser en feminist ut?
- c. Har feminismen noe positivt å bidra med? Før/nå?

4) Hva tenker du kan være problematisk med feminismen? Siden du deler osv.

- a. Hvordan mener du at feminisme kan påvirker deg som mann?/ditt liv som mann?
  - i. Menn som gruppe mer generelt?
  - ii. Eventuelt samfunnet som helhet

- b. Er det noen spesifikke sider ved feminismen du er spesielt kritisk til?
  - i. Helse, lønn, roller/forventninger/fordommer, yrker/utdanning, seksuell trakassering/metoo, selvmord, latterliggjøring, hat, **trenden**, politisk korrekthet

Avslutningsspørsmål

- 1) Har du noen avslutningskommentarer angående dine synspunkt på feminisme og likestilling?
- 2) Er det noe du ønsker å tilføye/utdype?
- 3) Har jeg forstått deg riktig hva gjelder...

Har du noen spørsmål?

Tusen takk for din tid og nyttige innspill

